

سوالات درس اول جامعه‌شناسی (۳)

- (۱) - منظور از ذخیره‌ی آگاهی یا ذخیره‌ی دانشی چیست؟ هر آنچه افراد از تجربه‌های فردی و اجتماعی خود، مطالعات مدرسه‌ای، دانشگاهی و... می‌آموزند، ذخیره‌ی آگاهی یا ذخیره‌ی دانشی آنها را شکل میدهد.
- (۲) - منظور از دانش عمومی چیست؟ به مجموعه‌ای از آگاهیها و دانش‌ها که از بدو تولد و با ورود به جهان اجتماعی با دیگرانی که در همان جهان اجتماعی زندگی می‌کنند سهیم و شریک می‌شویم «دانش عمومی» می‌نامند.
- (۳) - دانش عمومی چه اهمیتی در زندگی اجتماعی ما دارد؟ اگر این آگاهیها و دانش‌ها نباشند، زندگی اجتماعی ما مختل می‌شود و جهان اجتماعی فرو می‌پاشد.
- (۴) - نحوه و روش کسب دانش عمومی بیان کنید؟ این دانش را انسانها در طول زندگی خود به دست می‌آورند؛ یعنی این دانش، حاصل از زندگی است. به بیان دیگر این دانش (یا حاصل تجربه خود افراد است یا حاصل تجربه دیگران)
- (۵) - کدام دانش گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی ما را تشکیل می‌دهد؟ گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی ما، دانش عمومی است
- (۶) - منظور از دانش علمی چیست؟ به آن بخش از ذخیره دانشی که با تأمل و اندیشه در دانش عمومی به دست می‌آید و نسبت به دانش عمومی عمیق تر و دقیق‌تر، است. «دانش علمی» می‌گویند.
- (۷) - با ذکر مثال توضیح دهید دانش علمی چگونه شکل می‌گیرد؟ دانش علمی با تلاش برای حل مسائل و مشکلات زندگی، شکل می‌گیرد و پیشرفت می‌کند؛ یعنی هر وقت در یک جامعه، مسئله خاصی مطرح می‌شود، زمینه برای پیدایش و رشد دانش علمی درباره آن نیز فراهم می‌گردد؛ مثلاً کاهش یا افزایش بی‌رویه جمعیت در یک کشور می‌تواند زمینه فعالیت و رشد علم جمیعت‌شناسی را فراهم کند
- (۸) - چه تفاوتی بین کسانی که دارای شناخت عمومی و شناخت علمی هستند در مواجه با مسائل و مشکلات جامعه وجود دارد؟ انسان در زندگی اجتماعی با مسائل و مشکلات زیادی مواجه می‌شود؛ همه کسانی که از دانش عمومی برخوردارند، مسائلی مانند اعتیاد، بیکاری، فقر، نابرابری، قانون گریزی، بحران اخلاقی، بحران آگاهی و... را می‌شناسند و برای حل برخی از آنها راهکارهایی پیشنهاد می‌دهند. اما افرادی که درباره این مسائل شناخت علمی دارند، از شناختی دقیق برخوردارند و می‌توانند برای آنها راه حل‌های صحیح پیدا کنند
- (۹) - اعضای جامعه برای حل تعارض دانش عمومی و دانش علمی چگونه عمل می‌کنند؟ اعضای جامعه، برای حل این تعارض‌ها، گاه با دست برداشتن از بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخشی دیگر و گاه با طرح ایده‌های جدید انجام می‌شود.
- (۱۰) - با ذکر مثال بیان کنید جهان‌های اجتماعی مختلف بر چه اساسی تعاریف متفاوتی از دانش علمی دارند؟ جهان‌های اجتماعی مختلف براساس هویت فرهنگی خود، تعاریف متفاوتی از دانش علمی دارند؛ مثلاً جهان متعدد، براساس هویت دنیوی خود، فقط علم تجربی را دانش علمی می‌دانست و علوم عقلانی و وحیانی را علم محسوب نمی‌کرد.
- (۱۱) - جای خالی را با عبارت درست کامل کنید. ما درباره کمتر می‌اندیشیم؛ بیشتر از آن استفاده می‌کنیم و در تعامل با یکدیگر آن را به کار می‌بریم..... برای زندگی اجتماعی، مانند هوا برای انسان است. **الف)** - دانش عمومی **ب)** - دانش علمی
- (۱۲) - اگر رویکرد دنیوی جهان متعدد به جوامعی که علاوه بر علم تجربی، علوم عقلانی و وحیانی را نیز معتبر می‌دانند، سراحت کند چه پیامدی به دنبال دارد؟ اگر چنین رویکردی، به جوامع دیگر که علاوه بر علم تجربی، علوم عقلانی و وحیانی را نیز معتبر می‌دانند، سراحت کند، در ذخیره دانشی آن جوامع، تعارضاتی پدید می‌آورد. در چنین شرایطی، ارتباط دوسویه دانش عمومی و دانش علمی قطع می‌شود، دانش علمی از رشد و رونق لازم باز می‌ماند و دغدغه و توان لازم برای حل مسائل و مشکلات دانش عمومی را از دست میدهد.

سوالات درس دوم جامعه‌شناسی (۳)

(۱) – علوم اجتماعی به چه دانش‌ها و علومی اطلاق می‌شود؟ در واقع علوم اجتماعی به دانش‌هایی گفته می‌شود که اجتماعات انسانی و چگونگی اثرگذاری آنها بر کنش‌ها و شیوه‌زنندگی‌ها و همچنین اثرپذیری آنها از کنش‌ها و شیوه‌زنندگی‌ما را به روش علمی مطالعه می‌کنند.

(۲) – مهمترین فواید علوم اجتماعی را بیان کنید؟

۱) علوم اجتماعی نیز با شناخت پدیده‌های اجتماعی، به انسانها امکان می‌دهند که آثار و پیامدهای پدیده‌های اجتماعی را پیش‌بینی کنند.

۲) دانشمندان علوم اجتماعی تلاش می‌کنند نظم و قواعد جهان اجتماعی را کشف کنند. آنها با کشف این قواعد میتوانند تأثیر اجتماعات بر زندگی‌ما را توضیح دهند.

۳) علوم اجتماعی زمینه‌فهم مقابله انسانها و جوامع مختلف از یکدیگر را فراهم می‌سازند و به افزایش همدلی و همراهی انسانها کمک می‌کنند.

۴) علوم اجتماعی، ظرفیت داوری درباره ارزشها و هنجارهای اجتماعی و نقد و اصلاح آنها را دارند.

۵) علوم اجتماعی ظرفیت داوری درباره علوم طبیعی و فناوری حاصل از آن را هم دارند.

(۳) – چرا پیش‌بینی در علوم اجتماعی پیچیده تر از علوم طبیعی است؟ به سبب آگاهانه و ارادی بودن کنش‌ها و سایر پدیده‌های اجتماعی و تنوع آنها، پیش‌بینی در علوم اجتماعی پیچیده تر از علوم طبیعی است.

(۴) – چرا علوم اجتماعی نسبت به علوم طبیعی از اهمیت بیشتری برخوردار است؟ زیرا علوم اجتماعی ظرفیت داوری درباره علوم طبیعی و فناوری حاصل از آن را دارند. علوم اجتماعی، درباره فرصتها و محدودیت‌های فناوری به انسانها آگاهی می‌دهند و به آنها کمک می‌کنند، از طبیعت و علوم طبیعی به شیوه‌صحیح استفاده کنند. از اینرو، علوم اجتماعی نسبت به علوم طبیعی از اهمیت بیشتری برخوردارند.

(۵) – موضوع مورد مطالعه علوم اجتماعی چیست؟ چند نمونه از شاخه‌های علوم اجتماعی را بیان کنید. علوم اجتماعی، کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن؛ یعنی پدیده‌های اجتماعی را مطالعه می‌کنند. کنش‌های اجتماعی، ابعاد و انواع مختلفی دارند. برای بررسی و مطالعه این انواع و ابعاد، دانش‌های مختلفی به وجود آمده است. اقتصاد، حقوق، سیاست، تاریخ، باستان‌شناسی، ارتباطات، مردم‌شناسی، جامعه‌شناسی، جمعیت‌شناسی، زبان‌شناسی، مدیریت، روان‌شناسی اجتماعی و جغرافیای انسانی از جمله رشته‌هایی هستند که پدیده‌های اجتماعی را مطالعه می‌کنند.

(۶) – جامعه‌شناسان علم جامعه‌شناسی را چگونه تعریف می‌کنند؟ برخی جامعه‌شناسان، جامعه‌شناسی را علم شناخت کش اجتماعی و بعضی آن را علم شناخت ساختار اجتماعی دانسته‌اند.

(۷) – شاخه‌های مختلف جامعه‌شناسی از نظر سطح مطالعه بیان کرده و تعریف کنید؟ (۱) – جامعه‌شناسی خرد که کنش اجتماعی و سایر پدیده‌های اجتماعی خرد را بررسی و مطالعه می‌کند؛ (۲) – جامعه‌شناسی کلان که ساختار اجتماعی و سایر پدیده‌های اجتماعی کلان را بررسی و مطالعه می‌کند. ((جامعه‌شناسی خرد و کلان نیازمند به هم و مکمل یکدیگرند))

(۸) – رویکردهای مختلف در جامعه‌شناسی بر چه اساسی شکل کرفته اند؟ رویکردهای اصلی در جامعه‌شناسی را بیان کنید. در جامعه‌شناسی بر اساس دوری و نزدیکی به علوم طبیعی، رویکردهای مختلفی شکل گرفته است. جامعه‌شناسی پوزیتیویستی, جامعه‌شناسی تئوری – تفسیری و جامعه‌شناسی انتقادی سه رویکرد اصلی جامعه‌شناسی اند.

(۹) – چه کسی به عنوان بنیان‌گذار علم جامعه‌شناسی شناخته می‌شود؟ وی ابتدا چه نامی برای این رشته انتخاب کرد؟
اگوست کنت، به عنوان بنیان‌گذار جامعه‌شناسی شناخته می‌شد وی ابتدا نام فیزیک اجتماعی را برای این رشته برگزید.

طراح: محمد سوری دبیر درس جامعه شناسی و دبیرستان‌نای شهرستان رومشان

- ۱۰) - چرا ۱۶۸۷ کنت ابتدا نام فیزیک اجتماعی را برای جامعه شناسی انتخاب کرد؟ جامعه شناسی در آغاز شکل گیری خود در قرن نوزدهم میلادی سعی کرد به علوم طبیعی به ویژه علم فیزیک نزدیک شود. به همین دلیل ۱۶۸۷ کنت، بنیانگذار جامعه شناسی، ابتدا نام فیزیک اجتماعی را برای این رشته برگزید.
- ۱۱) - جامعه شناسی در آغاز شکل گیری خود در قرن نوزدهم میلادی سعی کرد به به چه علومی نزدیک شود؟ چرا؟ جامعه شناسی در آغاز شکل گیری خود در قرن نوزدهم میلادی سعی کرد به علوم طبیعی به ویژه علم فیزیک نزدیک شود. زیرا موقوفیت‌های بی سابقه علوم طبیعی، برخی جامعه شناسان این دوره را علاقه مند کرده بود که جامعه شناسی را هرچه بیشتر به علوم طبیعی نزدیک و شبیه نمایند.
- ۱۲) - کدام رویکرد در جامعه شناسی، جامعه شناسی را در زمرة دانش‌های ابزاری می‌دهد؟ جامعه شناسی پوزیتیویستی
- ۱۳) - در جامعه شناسی پوزیتیویستی پدیده‌های اجتماعی چگونه مورد مطالعه قرار می‌گیرد؟
- ۱) - در جامعه شناسی پوزیتیویستی، پدیده‌های اجتماعی مانند پدیده‌های طبیعی دانسته می‌شوند و جامعه همانند طبیعت در نظر گرفته می‌شود. بنابراین روش مطالعه‌آنها نیز یکسان دانسته می‌شود.
- ۲) - در این رویکرد روش مطالعه جامعه همان روشی که در مطالعه طبیعت به کار گرفته می‌شود، یعنی روش حسی و تجربی است.
- ۳) - همانطور که علوم طبیعی با شناخت نظم موجود در طبیعت، امکان پیش‌بینی، پیشگیری و کنترل طبیعت را برای انسانها فراهم می‌کند، جامعه شناسی نیز با شناخت نظم اجتماعی، به انسانها قدرت پیش‌بینی، پیشگیری و کنترل جامعه را می‌دهد.
- ۱۴) - کدام اندیشمندان به عنوان پایه گذاران جامعه شناسی تفهیمی شناخته می‌شوند؟ ویلهلم دیلتای و ماکس وبر
- ۱۵) - دیدگاه برخی متفکران اجتماعی نظیر دیلتای و ماکس وبر درباره همانندی پدیده‌های اجتماعی و طبیعی بیان کنید. در قرن نوزدهم میلادی برخی متفکران اجتماعی آلمانی از جمله ویلهلم دیلتای و ماکس وبر، مدعی شدند که هر چند جهان اجتماعی همانند جهان طبیعی، نظم و قواعد خاصی دارد اما انسانها مانند موجودات طبیعی نیستند و پدیده‌های اجتماعی نیز با پدیده‌های طبیعی تقاضت دارند.
- ۱۶) - وبر چه روشی برای فهم پدیده‌های اجتماعی پیشنهاد کرد؟ روش وی تحت عنوان کدام رویکرد در جامعه شناسی مشهور است؟ وبر معتقد بود کشش اجتماعی معنادار است و پدیده‌های معنادار را نمی‌توان همانند پدیده‌های طبیعی از طریق حواس مطالعه کرد، بلکه باید معنای آنها را فهمید. این رویکرد در جامعه شناسی به «جامعه شناسی تفهیمی» مشهور شد.
- ۱۷) - از دیدگاه وبر روش معتبر تحلیل پدیده‌ها اجتماعی نزد جامعه شناسان چیست؟ با اینکه وبر بر «روش تفهیمی» به عنوان روش ویژه علوم اجتماعی تأکید می‌کرد اما همچنان علم را به علم تجربی محدود می‌دانست و معتقد بود، آنچه جامعه شناسان می‌گویند، باید با روش تجربی اثبات شود، و گرنه ارزش علمی ندارد.
- ۱۸) - چرا وبر معتقد بود جامعه شناس نمی‌تواند درباره آرمان‌ها و ارزش‌ها داوری کند؟ زیرا علم را به علم تجربی محدود می‌دانست و معتقد بود، آنچه جامعه شناسان می‌گویند، باید با روش تجربی اثبات شود، و گرنه ارزش علمی ندارد. ارزش‌های اجتماعی را توصیف کنند اما نمی‌توانند درباره این آرمانها و ارزشها داوری علمی کنند، چون روش تجربی توان و ظرفیت داوری علمی ندارد.
- ۱۹) - جامعه شناسی انتقادی در چه قرنی پدید آمد؟ در قرن بیستم، نوع جدیدی از جامعه شناسی به نام جامعه شناسی انتقادی پدید آمد.
- ۲۰) - تفاوت روش تحلیل پدیده‌ها از دیدگاه جامعه شناسی انتقادی با سایر رویکردها در جامعه شناسی توضیح دهید.
- جامعه شناسی انتقادی بیشتر از جامعه شناسی تفهیمی از علوم طبیعی فاصله گرفت. جامعه شناسان انتقادی علاوه بر روش‌های تجربی و تفهیمی، روش‌های دیگری را نیز به رسمیت می‌شناسند. همین روشها به آنها امکان می‌دهد که درباره ارزشها و هنجارها داوری کنند و برای عبور از وضعیت موجود به سوی وضعیت مطلوب، راه حل‌هایی ارائه کند.

طراح: محمد سوری دبیر درس جامعه شناسی دبیرستان‌نای شهرستان رومشگان

(۲۱) - مهم‌ترین هدف جامعه شناسان انتقادی چیست؟ مهم‌ترین هدف جامعه شناسان انتقادی، نقد و وضعیت موجود جامعه برای رسیدن به یک وضعیت مطلوب تر است.

(۲۲) - چرا جامعه شناسی انتقادی، دو رویکرد پوزیتیویستی و تفہمی را محافظه کار میدارد؟ زیرا آن رویکردها نمی‌توانند درباره ارزشها و هنجارهای اجتماعی داوری کنند و به شرایط موجود تن می‌دهند.

مقایسه سه رویکرد جامعه شناسی پوزیتیویستی، تفہمی-تفسیری و انتقادی

انتقادی	تفہمی-تفسیری	پوزیتیویستی	نوع رویکرد معیار
کنش انسانی و نقش اراده در آن	کنش اجتماعی انسان	جامعه و پدیده‌های اجتماعی	موضوع
حس و تجربه + استدلالهای غیر حسی و غیر تجربی بر اساس فرهنگ و عرف اجتماعی	حس و تجربه با تفهم (نگاه درونی برای دریافت معانی)	روش صرفاً حسی و تجربی	روش
شناخت پدیده‌ها، داوری ارزشی و انتقاد از وضع موجود برای رسیدن به وضعیت مطلوب	شناخت پدیده‌ها، پیش‌بینی و کنترل آنها و حفظ وضع موجود	شناخت پدیده‌ها، پیش‌بینی و کنترل آنها و حفظ وضع موجود	هدف

سوالات درس سوم جامعه‌شناسی (۳)

(۱) - جامعه شناسان برای شناختن نظم اجتماعی از چه روشی استفاده می‌کنند؟ جامعه شناسان برای شناختن نظم، از امور آشنا و مأнос «آشنايی زدابی» می‌کنند؛ یعنی از دید یک فرد غریبه به موضوعات آشنا و روزمره اطراف خود نگاه می‌کنند و در کنار بی‌نظمی، نظم را می‌شناسند.

(۲) - نظم به چه معنا است؟ نظم یعنی قرار گرفتن هر پدیده در جای خود.

(۳) - نظم اجتماعی چگونه برقرار می‌شود؟ نظم اجتماعی در تیجه قواعدی برقرار می‌شود که ما انسانها برای با هم زندگی کردن پذیرفته ایم. جای پدیده ها را همین قواعد تعیین می‌کند.

(۴) - نظم اجتماعی (قواعد اجتماعی) چه پیامد و فوایدی به دنبال دارد؟ نظم اجتماعی پیش‌بینی رفتار دیگران و همکاری با آنها را امکان پذیر می‌نماید؛ باعث می‌شود که شما بدانید، می‌توانید چه توقعات و انتظاراتی از دیگران داشته باشید و اتفاقات غیرمنتظره، شما را از همکاری با دیگران باز ندارند به عبارت دیگر (ارتباط ما با یکدیگر را امکان‌پذیر می‌سازند و سامان می‌دهند، کنشهای ما را برای یکدیگر قابل پیش‌بینی می‌کنند و امکان مشارکت ما در زندگی اجتماعی را فراهم می‌آورند)

(۵) - قواعد اقتصادی - سیاسی - خانوادگی در یک جامعه چگونه با هم مرتبط و هماهنگ هستند؟ جامعه شناسان برای پاسخ به این پرسشها، از «ساختار اجتماعی» سخن می‌گویند.

(۶) - منظور از ساختار اجتماعی چیست؟ ارتباط میان پدیده‌های اجتماعی ساختار اجتماعی نامیده می‌شود. ساختار اجتماعی چگونگی رابطه و پیوند میان پدیده‌های اجتماعی مختلف است.

(۷) - با ذکر مثال توضیح دهد منظور از بیوایی نظام اجتماعی چیست؟ منظور از پویا بودن نظام اجتماعی این است که بخش‌های مختلف آن بر یکدیگر اثر می‌گذارند و از یکدیگر اثر می‌پذیرند. نظام اجتماعی هم می‌تواند در خود تغییراتی به وجود آورد، و هم می‌تواند در محیط خود تغییراتی ایجاد کند. برداشت روزافرون از منابع تجدید ناپذیر، از جمله تغییراتی است که یک نظام اجتماعی در محیط ایجاد می‌کند. رشد جمعیت نیز از جمله تغییراتی است که یک نظام در خود ایجاد می‌کند.

(۸) - منظور از هم تغییری پدیده‌ها چیست؟ گاهی تغییر در یک پدیده اجتماعی با تغییر در پدیده دیگر همراه است. این دو پدیده را «هم تغییر» می‌گویند.

(۹) - چرا عده‌ای از جامعه شناسان علاقه مند شدند تا نظم جامعه را همانند نظام میان اعضای بدن یا اجزاء یک ماشین بدانند؟ به سبب موقوفیت‌های دانشمندان علوم طبیعی، در شناخت قواعد حاکم بر بدن، پیشگیری از بیماریها و درمان آنها.

(۱۰) - کدام دسته از جامعه شناسان نظم جامعه را همانند نظام میان اعضای بدن یا اجزای یک ماشین می‌دانند؟ جامعه شناسان پوزیتیویستی که علوم طبیعی را الگوی خود میدانند و روش‌های علوم طبیعی را به کار می‌گیرند.

(۱۱) - کدام دسته از جامعه شناسان علوم طبیعی را الگوی خود می‌دانند و روش‌های علوم طبیعی را در مطالعات خود استفاده می‌کنند؟ جامعه شناسان پوزیتیویستی

(۱۲) - جامعه شناسان پوزیتیویست برای شناخت و کنترل جامعه و برقراری نظم اجتماعی چه اعتقادی داشتند؟ معتقد بودند، همان طور که فرمولهای فیزیک می‌توانند نظم میان اجزای یک خود را نشان دهند، جامعه شناسی نیز باید بتواند به فرمول‌های برای توضیح نظم اجتماعی دست پیدا کند و همان‌گونه که علوم طبیعی شناخت و کنترل طبیعت را برای ما ممکن ساخته است، جامعه شناسی نیز باید شناخت و کنترل جامعه و برقراری نظم اجتماعی را ممکن سازد.

(۱۳) - در چه صورتی ما قادر به تغییر بنیادین در جامعه نبوده و فقط به تطبیق و سازگاری با آن اکتفا می‌کنیم؟ اگر جامعه را هم چون طبیعت تصور کنیم و آن را دستاورده انسانی ندانیم، یعنی آنرا واقعیتی بیرونی تصور کنیم که با قوانینی به استحکام قوانین طبیعت اداره می‌شود، در آنصورت ما فقط

طراح: محمد سوری دبیر درس جامعه‌شناسی دبیرستان‌نای شهرستان رومشگان

می‌توانیم از دانش‌های ابزاری خود استفاده کنیم و جامعه و پدیده‌های اجتماعی را بشناسیم، اما قادر نخواهیم بود، تغییری بنیادین در جامعه به وجود آوریم. نظام اجتماعی بیرون و مستقل از ما خواهد بود و فقط باید خود را با آن تطبیق دهیم و سازگار کنیم.

(۱۴) - در چه صورتی حایگاه انسان به پیج و مهره‌های نظم اجتماعی تقلیل می‌یابد؟ یکسان دانستن طبیعت و جامعه، انسانها را به پیج و مهره‌های نظم اجتماعی تقلیل می‌دهد؛ در حالی که جامعه برخلاف طبیعت، محصول و مخلوق کنش‌های انسان هاست و بود و نبود آن وابسته به انسان است

(۱۵) - کدام رویکرد در جامعه‌شناسی به جای اینکه انسان را بر جامعه مسلط کند او را مغلوب جامعه می‌سازد؟ جامعه‌شناسان پوزیتیویست

(۱۶) - دیدگاه جامعه‌شناسان پوزیتیویست در باره انسان و جامعه بیان کنید؟

- در دیدگاه پوزیتیویست‌ها، انسان صرفاً یک موجود طبیعی پیچیده‌تر از سایر موجودات طبیعی دانسته می‌شود. در حالی که انسانها با موجودات طبیعی، تفاوت‌های بنیادی دارند.

- جامعه‌شناسان پوزیتیویست، جامعه را نیز صرفاً یک پدیده‌طبیعی پیچیده می‌دانستند و تفاوت میان جوامع مختلف را تنها تفاوتی کمی می‌دیدند. از نظر آنها برخی جوامع از برخی دیگر پیچیده‌ترند، در رفع نیازهای خود توانانterند و به همین دلیل پیشرفت‌ترند.

(۱۷) - دیدگاه پوزیتیویست‌ها در باره مسیر پیشرفت جوامع بیان کنید؟ آنها گمان می‌کردند که همه جوامع، مسیر یکسانی به سوی پیشرفت طی می‌کنند و از جوامع ساده به جوامع پیچیده تبدیل می‌شوند. در حالی که واقعیت این است که انسانها می‌توانند جوامع و تاریخ‌های گوناگونی را پدید آورند.

سوالات درس چهارم جامعه‌شناسی (۳)

- (۱) - خشت بنای جامعه چیست؟ کنش اجتماعی خشت بنای جامعه است.
- (۲) - کنش‌های اجتماعی در پیدایش و برقراری ساختار اجتماعی چه نقشی دارد؟ تمامی پدیده‌های اجتماعی خرد و کلان با کنش‌های اجتماعی پدید می‌آیند. ساختارهای اجتماعی، هر چقدر هم جاافتاده و با سابقه باشند، با کنش‌های افراد به وجود آمده‌اند و برقرارند.
- (۳) - ما چگونه می‌توانیم در حفظ وضع موجود یا تغییر آن اثر بگذاریم؟ همه‌ما از آنجا که عضوی از جامعه هستیم، با کنش‌های اجتماعی خود، در حفظ وضع موجود یا تغییر آن، اثرمی‌گذاریم اگر چه میزان تأثیرگذاری همه‌اعضای جامعه یکسان نیست و صاحبان برخی مشاغل و مسئولیت‌ها، نسبت به سایرین اثرگذاری بیشتری دارند.
- (۴) - انسانها چگونه قادر به تغییر نظام اجتماعی هستند؟ زندگی اجتماعی انسان و نظم، هم‌زاد یکدیگرند اما انسانها صرفاً مجریان نظم نیستند بلکه قادرند با توجه به آرمانها و ارزشهای خود، نظم اجتماعی را تغییر دهند و از مشکلات احتمالی ساختارهای اجتماعی بکاهند.
- (۵) - در چه شرایطی انسانها قادر به تغییرات مهم تری در نظام اجتماعی هستند؟ به هر میزان که آرمانها و ارزشها والاتر و انگیزه‌افراد برای تحقق بخشیدن به آنها قوی‌تر باشد، تغییر مهم تری ایجاد خواهد شد.
- (۶) - چه تفاوتی بین عمل انسان و پدیده‌های طبیعی وجود دارد؟ انسانها، برخلاف پدیده‌های طبیعی، آگاهانه عمل می‌کنند و عمل شان معنادار است. آنها در شرایط گوناگون، رفتارهای متفاوتی از خود نشان می‌دهند.
- (۷) - چرا کنش انسان را نمی‌توان با روش تجربی تحلیل کرد؟ زیرا اگرچه حس و تجربه از ابزارهای مهم شناخت علمی هستند اما روش تجربی توان فهم معانی کنش انسانها را ندارد.
- (۸) - تمرکز رویکرد پوزیتیویستی بر چه چیزی است و اغلب چه چیزی را نادیده می‌گیرد؟ رویکرد پوزیتیویستی بر آنچه مشاهده می‌شود تمرکز می‌کند و اغلب معنای کنش و آنچه درون انسان می‌گذرد را نادیده می‌گیرد.
- (۹) - پیامدهای نادیده گرفتن کنش در زندگی اجتماعی انسان بیان کنید؟ ۱) - خلاقیت زدایی ۲) - ارزش زدایی ۳) - معنازدایی
- (۱۰) - تأکید افراطی پوزیتیویست‌ها بر نظام اجتماعی چه پیامدی در زندگی افراد دارد؟ تأکید افراطی بر نظام اجتماعی به تدریج سبب می‌شود افراد بدون آنکه بدانند این نظام برای تحقق چه آرمانها و ارزشهایی است، صرفاً آن را رعایت کنند. به علاوه، این تأکید موجب سرکوب روحیه خلاق انسانها در بسیاری عرصه‌ها مانند هنر، ارتباط و اندیشه می‌شود
- (۱۱) - ماکس وبر از سلطه افراطی نظام اجتماعی بر زندگی افراد چه تعبیری می‌کند؟ ماکس وبر از آن به قفس آهینین تعبیر می‌کند.
- (۱۲) - چرا در جامعه‌شناسی پوزیتیویستی ارزش بودن مهربانی و فداکاری و ضد ارزش بودن کینه توزی و خودخواهی قابل فهم نیست؟ زیرا با استفاده از روش‌های تجربی نمی‌توان گفت که مهربانی یک فضیلت اخلاقی و کینه توزی یک رذیلت اخلاقی است
- (۱۳) - با ذکر نمونه‌ای توضیح دهید رویکرد پوزیتیویستی (کسانی که فقط روش‌های تجربی را معتبر می‌دانند) چگونه به اخلاق گریزی منجر می‌شود؟ به سبب اینکه بسیاری از کنش‌های عاطفی، هنری، اخلاقی و مذهبی با رویکرد پوزیتیویستی قابل توضیح نیستند، کسانی که فقط روش‌های تجربی را معتبر می‌دانند، با انکار ارزشهای عاطفی، اخلاقی، مذهبی و... دچار اخلاق گریزی می‌شوند. بزرگترین کشتار جهان در جنگهای جهانی اول و دوم، میان توسعه یافته‌ترین کشورها رخداد و با فاجعه هیروشیما و ناکازاکی پایان یافت.

طراح: محمد سوری دیپرداز جامعه‌شناسی دیپرستانی شهرستان رومشان

(۱۴) – نادیده گرفتن معنای کنش چه تأثیری در مطالعات پوزیتیویستی دارد؟ نادیده گرفتن معنای کنش، سبب شده است که، بیشتر مطالعات پوزیتیویستی به توصیف خصوصیات و رفتارهای قابل مشاهده ما محدود شوند.

(۱۵) – عامل اصلی حضور افراطی جوانان و نوجوانان در فضای مجازی چیست؟ اگر تفسیرهای جوانان و نوجوانان را در نظر بگیریم، متوجه خواهیم شد که عامل اصلی گرایش این کاربران به اینترنت و بازیهای رایانه‌ای، معنای استفاده از این ابزار است . بیشتر جوانان و نوجوانان استفاده هرچه بیشتر از اینها را به روز بودن، سروگاهی، هیجان، آزادی و توافقی معنا می کنند. این قبیل معانی و انگیزه ها، عوامل اصلی حضور افراطی جوانان و نوجوانان در فضاهای مجازی است.

(۱۶) – آیا می توان برای فهم انگیزه جوانان و نوجوانان از حضور افراطی در فضای مجازی از روش های تجربی استفاده کرد؟ خیر، برای فهم انگیزه جوانان و نوجوانان نمی توان از روشهای تجربی استفاده کرد، بلکه باید همدانه با جوانان همراه شد تا مسائل زندگی و آرزوهای آنها را فهمید و آنان را یاری داد. البته همراهی همدانه به معنای تأیید کنشگران نیست، بلکه به معنای نگاه کردن به مسائل آنها از منظر خودشان و تلاش برای فهم آنهاست. ما در جهان اجتماعی با افراد آگاه سروکار داریم و لازم است با توجه به تفسیر آنها از خودشان، به فهم همدانه رفتار آنها دست پیدا کنیم.

(۱۷) – تأکید بیش از اندازه بر نظم اجتماعی چه پیامدهایی در زندگی اجتماعی انسانها دارد؟ تأکید بیش از اندازه بر نظم اجتماعی به حذف اراده و خلاقیت، ارزش و اخلاق، آگاهی و معنا از زندگی اجتماعی می انجامد و شور زندگی را از انسانها می گیرد.

(۱۸) – نظریه پردازان کنش اجتماعی چه چیزی را مهتمرين ویژگی کنش اجتماعی می دانند؟ نظریه پردازان کنش اجتماعی، آگاهی و معناداری را مهتمرين ویژگی کنش اجتماعی می دانند و زندگی اجتماعی انسان را با تأکید بر آگاهی و معنا، مطالعه می کنند.

(۱۹) – برای جلوگیری از بروز پیامدهای ناشی از تأکید بیش از اندازه بر نظم اجتماعی چه چیزی مورد توجه برخی جامعه شناسان قرار گرفت؟ برای جلوگیری از بروز چنین پیامدهایی، کنش اجتماعی مورد توجه برخی جامعه شناسان قرار گرفت.

(۲۰) – چه چیزی عبور از جامعه شناسی پوزیتیویستی و روی آوردن به جامعه شناسی تفہمی - تفسیری هموار ساخت؟ نظریه پردازان کنش اجتماعی، آگاهی و معناداری را مهتمرين ویژگی کنش اجتماعی می دانند و زندگی اجتماعی انسان را با تأکید بر آگاهی و معنا، مطالعه می کنند ماین جامعه شناسان، ویژگی های دیگر کنش، یعنی اراده و ارزش را مهمنم می دانند ولی آنها را برخاسته از آگاهی و تابع آن می بینند. همین نگاه مسیر را برای عبور از جامعه شناسی پوزیتیویستی و روی آوردن به جامعه شناسی تفہمی - تفسیری هموار ساخت.

سوالات درس پنجم جامعه‌شناسی (۳)

(۱) - یکی از پرسش‌های مهم و کلیدی برای اندیشمندان علوم اجتماعی چه بوده است؟ این پرسش که چگونه می‌توان معنای زندگی و معنای کنش انسانهای دیگر را فهمید.

(۲) - در چه صورتی بررسی و مطالعه پدیده‌های انسانی و اجتماعی به نتیجه گیریهای غلط و اشتباه منجر می‌شود؟ بررسی و مطالعه پدیده‌های انسانی و اجتماعی، بدون توجه به عمق آنها، به نتیجه گیریهای غلط و اشتباه منجر می‌شود.

(۳) - شbahat و تفاوت پدیده‌هایی نظیر «شهادت طلبی»، «فدا کردن جان برای وطن» و «خودکشی»، چیست؟

شbahat «شهادت طلبی»، «فدا کردن جان برای وطن» و «خودکشی» دست شستن از جان و زندگی در دنیا و استقبال از مرگ است. تفاوت آنها در معنای متفاوت شان است معنای شهادت طلبی: «شوق به حیات جاودانه، عشق به دیدار محبوب، دفاع از دین، مبارزه با ظلم، اقامه حق، مبارزه با باطل و ... است» معنای فداکردن جان برای وطن: «دفاع از غرور ملی، میهن دوستی، غلبه بر دشمن، کشورگشایی، هیجان و... است» معنای خودکشی: «رنج گریزی، احساس بوچی، فشارهای اقتصادی، بحرانهای اجتماعی، بحران معنویت و ... است»

(۴) - برخی جامعه‌شناسان در توجیه مسأله خودکشی به چه عواملی اشاره کرده‌اند؟ برخی دیگر از جامعه‌شناسان چه انتقادی بر توجیه آنها در علل مسأله خودکشی داشته‌اند؟ برخی از جامعه‌شناسان در تحلیل خودکشی به عوامل اقتصادی مانند فقر، کاهش رفاه عمومی و... توجه کرده‌اند، این تحلیل با انتقاد برخی دیگر از جامعه‌شناسان با این استدلال که نرخ خودکشی در بعضی از کشورها با سطح رفاه عمومی بالا، بیشتر از برخی جوامع با سطح رفاه و شرایط اقتصادی پایین‌تر است مواجه شد.

(۵) - وجود نظریات متفاوت، درباره پدیده‌های اجتماعی نشانه چیست؟ وجود نظریات متفاوت، نشانه پیچیدگی و عمق پدیده‌های اجتماعی و البته دشواری فهم آنهاست.

(۶) - برخی رویکردها برای دستیابی به پاسخهای ساده، سرراست و کاملاً قابل پیش‌بینی درباره چرایی وقوع پدیده‌های اجتماعی، چگونه عمل می‌کنند؟ برخی رویکردها برای دستیابی به پاسخ‌های ساده، سرراست و کاملاً قابل پیش‌بینی درباره چرایی وقوع پدیده‌های اجتماعی، پیچیدگی و عمق این پدیده‌ها را نادیده می‌گیرند.

(۷) - باور رویکرد تفہمی - تفسیری در تقابل با رویکرد پوزیتیویستی، در فهم زندگی اجتماعی بیان کنید. رویکرد تفہمی - تفسیری در تقابل با رویکرد پوزیتیویستی، بر این باور است که کنشگران بر اساس معنایی که در ذهن دارند، دست به عمل می‌زنند. بنابراین برای فهم زندگی اجتماعی باید از ظاهر پدیده‌های اجتماعی عبور کرد و به معنای نهفته در کنشها راه یافته.

(۸) - برای پی بردن به هدف کنش چگونه باید عمل کنیم؟ (فهم هر کنش مستلزم چیست؟) برای پی بردن به هدف کنش، باید به ذهن کنشگر راه یابیم و برای فهمیدن دلالتهای کنش، باید به زمینه فرهنگی ای که کنشگر در آن عمل می‌کند، مراجعه کنیم. به عبارت دیگر، فهم هر کنشی مستلزم دسترسی به معنای ذهنی «فردي» و معنای فرهنگی «اجتماعي» نهفته در آن است.

(۹) - خلاق و فعال بودن کنشگران فردی و جمعی در تولید معانی چه پیامدی به دنبال دارد؟

۱) - موجب پیدایش معانی گوناگون و در نتیجه آن، پدیدآمدن خرد فرهنگها و گروههای مختلف، درون هر جهان اجتماعی می‌شود.

۲) - علاوه بر این خلاّق و فعال بودن انسانها در تولید معانی، موجب پیدایش فرهنگها و جهان‌های اجتماعی مختلف می‌شود. جهان‌های اجتماعی مختلف، معنای ذهنی و فرهنگی متفاوتی پدید می‌آورند؛ مثلاً ممکن است لباس و ظاهر زیبا در فرهنگی، بر جایگاه و پایگاه اجتماعی والا دلالت نکند یا در فرهنگ دیگری، علم آموزی بر ارزشمندی علم دلالت نکند بلکه با هدف غلبه بر دیگران یا به دست آوردن شغل پردرآمد، انجام شود.

طراح: محمد سوری دبیر درس جامعه‌شناسی دبیرستان‌نای شهرستان رومشگان

۱۰) - چه چیزی موجب پیچیدگی کنش‌های انسانی و دشواری فهمیدن معانی آنها می‌شود؟ تنواع و تکثر معانی

۱۱) - برای فهم کنش‌ها، باید از چه روشهایی استفاده کرد؟

برای فهم کنش انسانها باید از روشهای کیفی نظری روش قوم نگاری و روش مطالعه موردي استفاده کرد که در مقابل «روشهای کمی» قرار می‌گیرند که در جامعه‌شناسی پوزیتیویستی به کار می‌روند.

۱۲) - منظور از روش قوم نگاری مورد استفاده پژوهشگران چیست؟ در این روش، پژوهشگر برای مدتی با قومی که قصد تحقیق درباره آنها را دارد، زندگی می‌کند؛ خود را در شرایط فرهنگی آن قوم قرار می‌دهد و کنش‌هایشان را تجربه می‌کند تا آنها را بهتر بشناسد.

۱۳) - با ذکر مثال توضیح دهید در چه شرایطی یک محقق از روش مطالعه موردي استفاده می‌کند؟ اگر محققی بخواهد تمامی ابعاد یک پدیده اجتماعی خاص مثلاً یک فرد، یک نهاد اجتماعی یا یک فرهنگ را مطالعه کند و عمق پنهان و منحصر به فرد بودن آن را نشان دهد، از این روش استفاده می‌کند. برای مثال یکی از جامعه‌شناسان برای تحقیق درباره بیمارستان روانی به عنوان یک نهاد اجتماعی و اثر آن بر بیماران، ماه‌ها به عنوان کارمند در یک بیمارستان روانی مشغول به کار شد و از طریق مشاهده مشارکتی به تحقیق پرداخت.

سوالات درس ششم جامعه‌شناسی (۳)

۱) - جایگاه ارزش‌های سه گانه قدرت، ثروت و دانش در دستیابی به سعادت و کمال حقیقی بیان کنید؟ انسان همواره سه گانه قدرت، ثروت و دانش را ارزش‌های واسطه‌ای و پیش نیازهای دستیابی به سعادت و کمال حقیقی می‌دانست، از این رو همه آنها را خوب و خیر می‌دید.

۲) - انسان در مقایسه ارزش‌های سه گانه قدرت، ثروت و دانش در دستیابی به سعادت چگونه ارزیابی می‌کند؟ معمولاً دانش را کاملاً مشبت (خیر و خوب)، ثروت را خاکستری (نه خوب و نه بد) و قدرت را بیشتر منفی (بد) ارزیابی می‌کرد.

۳) - دیدگاه عده‌ای در دوره‌ی اخیر در غرب درباره ارزیابی‌های اخلاقی ارزش‌های سه گانه قدرت، ثروت و دانش را بیان کنید؟ در دوره اخیر، در گوشه‌ای از دنیا، برخی مدعی شدند، ارزیابی‌های اخلاقی و نگاه وسیله‌ای به قدرت و ثروت، دست و پا گیر بوده و مانع توسعه آنها شده است. پس از آن، قدرت و ثروت دیگر مورد داوری اخلاقی قرار نگرفته‌اند تا با توسعه و گسترش آنها، زمینه آسایش و آرامش بشر فراهم شود. دانش نیز به علوم تجربی (ابزاری) محدود شد و برای نیل به همان هدف به خدمت گرفته شد.

۴) - در کنار نتایج خیره کننده توسعه‌ی ارزش‌های سه گانه قدرت، ثروت و دانش چه پیامدهای ناخواشایندی به دنبال داشته‌اند؟ در کنار نتایج خیره کننده و شگرف توسعه قدرت و ثروت، پیامدهای دیگری همانند فقر، نابرابری، سرکوب، جنگ و تخریب طبیعت و... نیز ظاهر شدند.

۵) - پیامدهای ناخواشایند ارزش‌های سه گانه قدرت، ثروت و دانش چه واکنش‌هایی برانگیخت؟
نخستین واکنش به ثروت نشان داده شد. ثروت دیگر نه یک امر خنثی (نه خوب و نه بد) بلکه ریشه بسیاری از ظلمها و شرارت‌ها قلمداد شد و مالکیت، دزدی خوانده شد.

واکنش شدید بعدی به دانش نشان داده شد و خوشبینی به دانش نیز مورد تردید جدی قرار گرفت. تا پیش از این، منازعات بر سر قدرت و ثروت را به قضاوت دانش می‌سپردنده ولی حالا دیگر، خود دانش نیز مورد نزاع و کشمکش بود؛ یعنی دانش دیگر راهنمای ما به سوی سعادت نبود بلکه، به همراه قدرت و ثروت، رو به تاریکی و ظلمت می‌نهاد.

۶) - منظور از قدرت چیست؟ موجودی که بتواند کاری را با آگاهی و اراده خود انجام دهد، دارای قدرت است.

۷) - چرا انسان کنشگری قدرتمند است؟ انسان به دلیل اینکه کارهای خود را با آگاهی و اراده انجام می‌دهد، کنشگری قدرتمند است

۸) - آیا انسان قادر به تأمین همه‌ی نیازهای خود است؟ قدرت فردی انسان محدود است. او نمی‌تواند همه‌ی نیازهای خود را به تنها‌ی برأورده سازد و برای تأمین برخی از نیازهای خود، به کمک دیگران احتیاج دارد.

۹) - منظور از قدرت اجتماعی چیست؟ چه کسانی از قدرت اجتماعی بیشتری برخوردارند؟ قدرت اجتماعی هنگامی پیدا می‌شود که انسان برای رسیدن به اهداف خود بتواند بر اراده دیگران تأثیر بگذارد و کار ارادی دیگران را به خدمت بگیرد. کسانی که توان تأثیرگذاری بیشتری بر اراده دیگران دارند، از قدرت اجتماعی بیشتری برخوردارند.

۱۰) - آیا صرفاً افراد دارای قدرت اجتماعی اند؟ علاوه بر افراد، نهادها، سازمانها و جوامع نیز دارای قدرت اجتماعی هستند

۱۱) - شرط مهم تحقق قدرت اجتماعی چیست؟ پذیرش و توافق دیگران شرط مهم تحقق قدرت اجتماعی است؛ یعنی دیگران باید بپذیرند که مطابق آنچه از آنها خواسته می‌شود، عمل کنند.

(۱۲) – تنها راه تأثیرگذاردن بر اراده‌ی دیگران و به خدمت گرفتن فعالیت ارادی ایشان چیست؟ جلب تبعیت آنهاست.

(۱۳) – جلب تبعیت دیگران به چند صورت ممکن است؟ هر کدام را توضیح دهید؟ جلب تبعیت دیگران به دو صورت ممکن است:

الف) – تبعیت با کراحت؛ تبعیتی است که ناشی از تهدید و ترس باشد

ب) – تبعیت با رضایت؛ تبعیتی است که با رضایت و میل درونی همراه است.

(۱۴) – در چه صورتی قدرت دارای مقبولیت است؟ قدرتی که بدون استفاده از تهدید و با رضایت طرف مقابل به دست می‌آید، دارای مقبولیت است

(۱۵) – اقتدار جیست؟ قدرتی که با مقبولیت همراه باشد و به صورت رسمی پذیرفته شده باشد، «اقتدار» نامیده می‌شود.

(۱۶) – منظور از مشروعيت قدرت چیست؟ مشروعيت قدرت به این معناست که قدرت مطابق یک نظام عقیدتی و ارزشی اعمال شود.

(۱۷) – چه تفاوتی بین مدار مقبولیت و مدار مشروعيت وجود دارد؟

مدار مقبولیت، خواست و اراده کسانی است که قدرت بر آنها اعمال می‌شود، اما مدار مشروعيت، حق و باطل بودن است.

(۱۸) – انواع قدرت مشروع را بیان کرده و توضیح دهید؟

مشروعيت حقیقی: اگر قدرت مطابق قانون و حکم الهی باشد، مشروعيت حقیقی دارد،

مشروعيت دروغین: اگر قدرت موافق با ایدئولوژیهای ساختگی بشری باشد، مشروعيت دروغین دارد.

(۱۹) – اشکال مختلف همراهی و عدم همراهی مقبولیت و مشروعيت حقیقی را بیان کنید.

الف) – اگر قدرت مطابق قانون و حکم الهی باشد و تبعیت از آن نیز با رضایت و میل همراه باشد، قدرت هم مشروعيت حقیقی دارد و هم مقبولیت اجتماعی.

ب) – هنگامی که قدرت برخلاف حکم و قانون الهی باشد اما تبعیت از آن، از روی رضایت باشد، قدرتی مقبول ولی غیرمشروع وجود دارد.

(۲۰) – منظور از قدرت سخت چیست؟ قدرت سخت، قدرتی است که از طریق ابزارهای خشن، با زور و به طور آشکار، توسط نهادهای نظامی اعمال می‌شود.

(۲۱) – منظور از قدرت نرم چیست؟ قدرت نرم به شکل پنهان و از طریق نفوذ فرهنگی، با کمک ابزارهایی مانند رسانه‌ها و نهادهای آموزشی اعمال می‌شود

(۲۲) – روشها و ابزارهای اعمال قدرت نرم و قدرت سخت مقایسه کنید؟

ابزار	روش	نوع قدرت
نهادهای نظامی	از طریق زور و به طور آشکار	سخت
رسانه‌ها و نهادهای آموزشی	از طریق نفوذ فرهنگی شکل پنهان	نرم

(۲۳) – پیامد قدرت سخت یک کشور در گذشته و قدرت نرم در عصر حاضر بیان کنید؟ در گذشته قدرت سخت یک کشور موجب سلطه‌ی سیاسی و اقتصادی بر سایر کشورها می‌شد، اما امروزه قدرت نرم سبب سلطه‌ی فرهنگی می‌شود

(۲۴) – چه تفاوتی بین نبرد دولت‌ها در گذشته و امروزه وجود دارد؟ در گذشته نبرد بین دولتها در قلمرو سرزمینی و با ابزار نظامی صورت می‌گرفت و رسانه‌ها خبر آن را منتشر می‌کردند، اما امروزه نبرد در حوزه فرهنگ و با ابزار رسانه صورت می‌گیرد و در گیری نظامی، اگر اتفاق بیفتند در ادامه‌ی جنگ فرهنگی رخ می‌دهد

(۲۵) – عنوان انقلاب‌های رنگین به چه انقلاب‌های اطلاق می‌شود؟ انقلاب‌هایی که با استفاده از قدرت نرم رسانه‌ها در صدد براندازی حکومت‌های مخالف غرب برآمدند، انقلاب‌های رنگین نام گرفتند.

طراح: محمد سوری دبیر درس جامعه‌شناسی و دبیرستان‌های شهرستان رومشان

(۲۶) – منظور از سیاست چیست؟ هرگاه قدرت برای رسیدن به هدفی معین سازمان یابد، «سیاست» پدید می‌آید؛ یعنی سیاست، اعمال قدرت سازمان یافته برای دستیابی به هدف است.

(۲۷) – منظور از نظام سیاسی چیست؟ مجموعه‌ی سازوکارهایی که برای اعمال سیاست‌های جهان اجتماعی وجود دارد، «نظام سیاسی» شکل می‌دهد.

(۲۸) – آیا در یک جهان اجتماعی، نظام سیاسی می‌تواند مستقل از نظام‌های دیگر باشد؟

در یک جهان اجتماعی، نظام سیاسی نمی‌تواند مستقل از نظام‌های دیگر مانند نظام فرهنگی، اقتصادی و... باشد؛ بلکه در تعامل با آنها قرار می‌گیرد. نظام سیاسی، بر نظام‌های دیگر، اثر می‌گذارد و از آنها نیز تأثیر می‌پذیرد.

(۲۹) – با چه ملاک‌هایی می‌توان نظام‌های سیاسی را دسته‌بندی کرد؟

الف) – براساس تعداد افراد تأثیرگذار و تصمیم‌گیرنده (ب) – براساس روش تصمیم‌گیری

(۳۰) – بر اساس تعداد افراد تأثیرگذار و تصمیم‌گیرنده نظام‌های سیاسی به چند دسته تقسیم می‌شود؟

الف) – نظام‌هایی که در آن یک فرد حاکم است و تصمیم می‌گیرد (مونارشی – استبدادی)

ب) – نظام‌هایی که در آن اقلیتی تصمیم‌گیرنده هستند. (آریستوکراسی – ایگارشی)

پ) – نظام‌هایی که در آن اکثریت مردم در سرنوشت سیاسی خود تأثیرگذارند (جمهوری – دموکراسی)

(۳۱) – بر اساس روش تصمیم‌گیری نظام‌های سیاسی به چند دسته تقسیم می‌شود؟

الف) – نظام‌هایی که در آن، حاکم یا حاکمان براساس اهداف و اغراض و امیال خود تصمیم می‌گیرند؛ یعنی هر نوع تصمیمی را برای خود جایز می‌دانند.

ب) – نظام‌هایی که در آن، حاکم یا حاکمان براساس حقیقت و فضیلت و با توجه به موازن عقلی تصمیم می‌گیرند.

(۳۲) – ارسطو بر اساس تعداد افراد و روش تصمیم‌گیری از چند نوع حکومت فام می‌برد؟ ارسطو از این دو ملاک برای دسته‌بندی نظام‌های سیاسی

استفاده کرده و از شش نوع حکومت نام برده است. در سه نوع از این نظام‌های سیاسی یک فرد، اقلیت یا اکثریت بر مدار خواسته‌ها و تمایلات شان بر جامعه

حکومت می‌کنند و در سه نوع دیگر، حکومت یک فرد، اقلیت یا اکثریت براساس حقیقت و فضیلت استوار است

دسته‌بندی نظام‌های سیاسی از نظر ارسطو

روش حکومت	تعداد حاکمان	براساس خواست و میل حاکم	براساس فضیلت
فرد	استبدادی	مونارشی	
اقلیت	ایگارشی	آریستوکراسی	
اکثریت	دموکراسی	جمهوری	

(۳۳) – فارابی چه نوع ملاک‌های برای دسته‌بندی نظام‌های سیاسی مطرح می‌کند؟ هر کدام را توضیح دهید.

الف) – ملاک دین مداری: نظام سیاسی دینی و دین مدار براساس احکام و قوانین الهی سازمان می‌یابد.

ب) – ملاک دنیامداری: نظام سیاسی دنیامدار فقط ارزشها و آرمانهای دنیوی و این جهانی را مورد توجه قرار می‌دهد

(۳۴) – منظور از واژه لیبرالیسم چیست؟ لیبرالیسم به معنای مبالغ دانستن همه‌ی امور برای انسان است

(۳۵) – منظور از واژه دموکراسی چیست؟ دموکراسی به معنای حاکمیت اکثریت مردم براساس خواست و میل خودشان است.

طراح: محمد سوری دبیر درس جامعه‌شناسی و دبیرستانهای شهرستان رومشان

(۳۶) – لیبرال دموکراسی به چه نوع نظام سیاسی اطلاق می‌شود؟ لیبرال دموکراسی نوعی نظام سیاسی است که ادعا می‌کند با خواست و اراده

اکثریت مردم شکل می‌گیرد و هیچ حقیقت و فضیلتی را که مستقل از خواست مردم باشد، به رسمیت نمی‌شناسد، همچنین حکومتی دنیوی و سکولار است.

(۳۷) – نظام لیبرال دموکراسی با چه نوع جامعه‌ای سازگار است؟ این نظام سیاسی با فرهنگ جهان غرب که رویکردی دنیوی به جهان
هستی دارد، سازگار است.

(۳۸) – مهمترین ارزش‌های اجتماعی لیبرال دموکراسی را بیان کنید؟ آزادی را مهمترین ارزش اجتماعی می‌داند. توسعه، ثبات، رفاه،
سلطه بر طبیعت و بر جهان از دیگر ارزش‌های مهم در این نظام سیاسی هستند.

(۳۹) – در کدام نوع نظام سیاسی فقط می‌توان از مقبولیت نظام حرف زد؟ لیبرال دموکراسی

(۴۰) – منظور از عنوان جمهوری اسلامی در نظام سیاسی چیست؟ عنوان جمهوری در این ترکیب به این معناست که مردم
جامعه، خودشان سرنوشت سیاسی خود را تعیین می‌کنند و کلمه‌ی اسلامی نشان دهنده این است که فعالیت مردم و نظام سیاسی بر اساس عقاید و ارزش‌های
اسلامی سازمان پیدا می‌کند.

(۴۱) – نظام جمهوری اسلامی به چه نوع نظام سیاسی اطلاق می‌شود؟ در این نظام سیاسی، قوانین و مقررات با خواست مردم و براساس احکام الهی و
اسلامی تعیین می‌گردند. به علاوه ارزش‌های سیاسی و همچنین قوانین و مقررات اجتماعی با عقل و وحی شناخته و معین می‌شوند، مردم نیز مسئولیت شناخت
و اجرای آنها را بر عهده دارند

(۴۲) – کنش سیاسی و استفاده از قدرت با چه مقاصدی انجام می‌شود؟ کنش سیاسی و استفاده از قدرت، یا به قصد تغییر وضع موجود انجام می‌شود
یا با هدف حفظ آن. اگر تمایل به حفظ وضع موجود باشد، هدف پیشگیری از تغییر است. هرگاه تمایل به تغییر وجود داشته باشد، هدف ایجاد وضعیت بهتر
است.

(۴۳) – مهمترین هدف ما در زندگی چیست؟ مهمترین هدف ما در زندگی دستیابی به فضیلت‌های انسانی و سعادت همگان است.

(۴۴) – فعالیت‌های سیاسی باید در جهت دسترسی به چه هدفی باشد؟ فعالیت‌های سیاسی باید در جهت دسترسی به جامعه‌ی خوب برای دستیابی به
فضیلت‌های انسانی و سعادت باشند

(۴۵) – چرا ضروری است تا امور سیاسی (نظام‌های سیاسی) ارزیابی کنیم؟ امور سیاسی، مورد تأیید یا رد، انتخاب یا طرد، ستایش یا نکوهش
انسانها قرار می‌گیرند؛ یعنی امور سیاسی خنثی نیستند. به علاوه این امور از انسانها اطاعت، فاداری و تصمیم می‌خواهند بنابراین لازم است که آنها را
براساس ملاک‌هایی ارزیابی کنیم

(۴۶) – با ذکر مثال توضیح دهید چه تفاوتی بین نظام حاکم بر طبیعت و نظام اجتماعی (حاکم بر جوامع و فرهنگ‌ها) وجود دارد؟
طبیعت یک نظام جهانشمول دارد؛ یعنی قوانین طبیعت در همه‌ی مکانها و زمانها یکسانند، از این‌رو نتایج مطالعه بر روی طبیعت در هر مکان و زمانی می‌تواند
به تمامی مکانها و زمانها تعمیم داده شود.

ولی جوامع و فرهنگ‌ها همانند طبیعت نیستند و ما نمی‌توانیم نتایجی را که از مطالعه و بررسی یک جامعه به دست آورده ایم به همه‌ی جوامع دیگر تعمیم
بدهیم مثلاً نمی‌توانیم نتایجی را که از مطالعه‌ی جوامع غربی به دست می‌آوریم به جوامع دیگر که با جهان غرب تفاوت دارند، تعمیم دهیم

(۴۷) – راه حل پیشگیری مشکل عدم تعمیم پذیری نتایج مطالعه جوامع غربی به جوامع غیر غربی چیست؟ در این راه حل ممکن است دچار چه خطایی شویم؟ راه حل: باید سایر جوامع و فرهنگها را نیز مطالعه و بررسی کنیم. خطای: ممکن است دچار این این خطای شویم که در مطالعه‌ی سایر جوامع و فرهنگها، به معانی فرهنگی آنها توجه نکنیم و آنها را از منظر غرب مطالعه کنیم و معنای پدیده‌های اجتماعی در آن فرهنگها را به درستی دریافت نکنیم.

(۴۸) – در مطالعه جوامع مختلف برای جلوگیری از خطای عدم توجه به معانی فرهنگی یک جامعه باید از چه روشی استفاده کرد؟ برای جلوگیری از این خطای باید بکوشیم جوامع و فرهنگهای دیگر را از منظر خودشان مطالعه کنیم؛ یعنی با استفاده از رویکرد تفہمی - تفسیری به بررسی آنها پردازم.

(۴۹) – استفاده از رویکرد تفہمی - تفسیری در مطالعه جوامع مختلف علوم اجتماعی را با چه مشکلی مواجه می‌سازد؟ تعدد و تنوع فرهنگها و جوامع معاصر و قدیمی، علوم اجتماعی را درگیر مطالعات پایان ناپذیر و تمام نشدنی می‌سازد. علاوه بر این فرهنگهای مختلف معمولاً به مرزهای خودشان محدود نمی‌مانند و ما را ناگزیر از مقایسه‌ی ارزشها برای تشخیص ارزش‌های صحیح از ارزش‌های غلط می‌سازند. ولی وقتی علوم اجتماعی برای مطالعه‌ی هر فرهنگ مجبور باشد که آن فرهنگ را فقط از منظر مردمی که آن را پذیرفته اند، ببینند و بررسی کند، امکان مقایسه و داوری فرهنگها و ارزشها از دست می‌رود

(۵۰) – چرا جامعه‌شناسی پوزیتیویستی ارزش‌های انسانی را قابل مطالعه علمی نمی‌داند؟ بیان کنید چگونه به مطالعه قدرت می‌پردازد؟
جامعه‌شناسی پوزیتیویستی با منحصر کردن علم به علوم تجربی، ارزش‌های انسانی را قابل مطالعه‌ی علمی نمی‌داند؛ از این‌رو با ارزش زدایی و معنازدایی از قدرت، آن را به عنوان یک پدیده‌ی خنثی و فاقد معنا، مطالعه می‌کند.

(۵۱) – جامعه‌شناسی تفہمی چگونه به مطالعه امور سیاسی می‌پردازد؟ جامعه‌شناسی تفہمی نیز اگرچه امور سیاسی را پدیده‌های معنادار و ارزشی میداند، اما تا جایی که همانند جامعه‌شناسی پوزیتیویستی، فقط روش تجربی را علمی و معتبر بشناسد، جامعه‌شناس را قادر به داوری درباره ارزشها نمی‌داند. جامعه‌شناسان تفہمی - تفسیری هم صرفاً به توصیف ارزشها و نظامهای سیاسی بسنده می‌کنند و ملاک و معیاری برای ارزیابی علمی آنها ارائه نمی‌دهند؛

(۵۲) – ماکس وبر در مطالعه جوامع غربی این جوامع را دچار چه نوع بحرانی می‌داند؟ آیا ایشان راه حلی برای این بحران ارائه می‌دهد؟ ماکس وبر در مطالعه‌ی جوامع غربی، این جوامع را دچار «بحران اراده» و «بحران معنا» می‌بیند ولی معتقد است هیچ راه حل علمی برای این مشکلات و بروز رفت از آنها وجود ندارد.

(۵۳) – جامعه‌شناسان انتقادی رویکرد های تفہمی - تفسیری و پوزیتیویستی را چگونه ارزیابی می‌کنند؟ جامعه‌شناسان انتقادی معتقدند که رویکردهای پوزیتیویستی و تفہمی - تفسیری هر دو محافظه کارند و نه تنها هیچ راهکاری برای بهتر ساختن وضعیت موجود ندارند بلکه انسانها را در برابر وضعیت موجود منفعل و مجبور می‌سازند.

(۵۴) – دیدگاه جامعه‌شناسان انتقادی در باره داوری علمی ارزش‌های اجتماعی بیان کنید؟ جامعه‌شناسان انتقادی یافتن راهی برای داوری علمی درباره ارزش‌های اجتماعی به ویژه در عرصه‌ی قدرت را ضروری می‌دانند و دست شستن از این آرمان بزرگ را بن بست زندگی انسان معرفی می‌کنند.

سوالات درس هفتم جامعه شناسی (۳)

(۱) - پاسخهای احتمالی مدیران یک شرکت تولیدی درباره چگونگی پرداخت دستمزد به کارکنانشان را بیان کنید.

✓ - برخی پیشنهاد می‌کنند، باید به هر کسی به اندازه‌ای که شایستگی دارد، دستمزد پرداخت شود.

✓ - برخی دیگر پیشنهاد می‌کنند، باید از هر کس به اندازه‌ی توانش کار بخواهیم اما به اندازه‌ی نیازش به او دستمزد بدهیم.

(۲) - وقتی مدیران یک شرکت تولیدی پیشنهاد می‌کنند، به هر کسی به اندازه‌ای که شایستگی دارد، باید دستمزد پرداخت شود. اولاً چه نوع تقاضاهای را برجسته می‌کنند ثانیاً کدام اولویت‌ها را مد نظر دارند؟

اولاً این عده تقاضاهای افراد مانند توان جسمی و ذهنی، انگیزه و مهارت را برجسته می‌کنند، (قابلیت میان افراد برای تولید بیشتر را ضروری می‌دانند ثانیاً افراد و گروههای «توانگر» را در اولویت قرار می‌دهند.

(۳) - وقتی مدیران یک شرکت تولیدی پیشنهاد می‌کنند، از هر کس به اندازه‌ی توانش کار بخواهیم اما به اندازه‌ی نیازش به او دستمزد بدهیم. اولاً چه نوع شباهتهایی را برجسته می‌کنند ثانیاً کدام اولویت‌ها مد نظر دارند؟

اولاً این عده شباهتهای افراد مانند همنوع، هم وطن و همکار بودن را برجسته می‌کنند و بر آن تأکید می‌نمایند، ثانیاً افراد و گروههای «کم توان» را در اولویت قرار می‌دهند.

(۴) - راهکار پیشنهادی مدیرانی که معتقدند به هر کسی باید به اندازه‌ای که شایستگی دارد، دستمزد پرداخت شود. برای تعیین قیمت کار افراد چیست؟ این گروه معتقدند بازار همانطور که قیمت کالاهای (براساس قانون عرضه و تقاضا) تعیین می‌کند، می‌تواند قیمت کار افراد را نیز بر همین اساس مشخص نماید.

(۵) - راهکار پیشنهادی مدیرانی که معتقدند از هر کس به اندازه‌ی توانش کار بخواهیم اما به اندازه نیازش به او دستمزد بدهیم. برای تعیین قیمت کار افراد چیست؟

از نظر این گروه، بازار نمی‌تواند ارزش واقعی کالاهای و کار افراد را مشخص کند. برای مثال شاید فردی ناچار شود برای تعمیر ترکیدگی لوله‌ی آب خانه اش در یک روز تعطیل تابستانی، مبلغ گزافی به تنها لوله کشی که آماده‌ی کار است بپردازد، اما آیا ارزش واقعی کار این لوله کش، همین مقدار است؟ همانطور که برخی اینده‌های تاکسی در ساعت پرتردد و (وزهای بارانی، گرایه ای) ا طلب می‌کنند که بیشتر از نرخ قانونی است. به همین دلیل این گروه، دولت را برای کنترل بازار لازم می‌دانند. آنها به دولت اعتماد می‌کنند و معتقدند دولت به نمایندگی از همه و به نفع همه عمل می‌کند.

(۶) - تقاضاهای میان افراد یک جامعه به چند دسته قابل تقسیم هستند؟

تقاضاهای را می‌توان به سه نوع «تقاضوت اسمی»، «نابرابری طبیعی» و «نابرابری اجتماعی» تقسیم کرد

(۷) - منظور از تقاضاهای اسمی چیست؟ با ذکر مثال توضیح دهید.

به آن دسته از تقاضاهای میان افراد یک جامعه، که نمی‌توان بر اساس آنها، افراد را (تبه بندی) کرد. تقاضاهای اسمی نامیده می‌شوند مثلاً برخی افراد سفیدپوست و برخی نگین پوست هستند. این دو گروه از نظر رنگ پوست متفاوت‌اند، اما هیچ کدام بر دیگری برتری ندارد. یا زن و مرد از نظر جنسیت با یکدیگر متفاوت‌اند اما هیچ کدام بر دیگری برتری ندارد.

(۸) - منظور از تقاضاهای رتبه‌ای چیست؟ با ذکر مثال توضیح دهید.

طراح: محمد سوری دبیر درس جامعه‌شناسی دبیرستان‌نای شهرستان رومشان

به آن دسته از تفاوت‌های میان افراد یک جامعه، که می‌توان بر اساس آنها، افراد را (تبه) بندی کرد. یعنی برخی افراد از این ویژگیها کمتر و برخی بیشتر برخوردارند. تفاوت‌های (تبه) ای نامیده می‌شوند برای مثال افرادی که دارای قد و ضربیت هوشی متفاوت هستند، با هم نابرابرند یا افرادی که دارای ثروت و تمصیلات متفاوت هستند، با هم نابرابرند.

۹- انواع نابرابری‌های میان افراد یک جامعه را با ذکر مثال توضیح دهد.

نابرابریها، دوگونه اند؛ برخی نابرابریها، طبیعی هستند مانند نابرابری افراد در قد و ضربیت هوشی، اما برخی نابرابریها مانند نابرابری در تمصیلات و ثروت، اجتماعی اند؛ یعنی در جامعه ایجاد می‌شوند. برای مثال میزان تلاش افراد یا موقعیت فانواده‌ای که در آن متولد شده اند، آنها را از نظر (تبه) نابرابر می‌سازد.

۱۰- انواع رویکردهای جامعه شناختی به نابرابری اجتماعی بیان کنید.

اول (ویکرد لیبرالی

دوم (ویکرد کمونیستی

سوم (ویکرد عدالت اجتماعی

۱۱- کدام دسته از انواع نابرابری‌ها یکی از مهمترین موضوعات مورد توجه جامعه شناسان است؟ نابرابری اجتماعی

۱۲- در چه صورتی تفاوت‌های اسمی و نابرابری‌های طبیعی مورد توجه جامعه شناسان قرار می‌گیرد؟

تفاوت‌های اسمی و نابرابری‌های طبیعی در صورتی که به نابرابری‌های اجتماعی منجر شوند، مورد توجه جامعه شناسان قرار می‌گیرند.

۱۳- جامعه شناسان در مطالعه‌ی نابرابری‌های اجتماعی، به چه چیزی در جوامع توجه دارند؟

به قشربندی اجتماعی در جوامع توجه دارند

۱۴- جامعه شناسان علت نابرابری‌های اجتماعی را در چه چیزهایی می‌دانند؟

می‌گویند علت نابرابری‌های اجتماعی این است که مزایای اجتماعی یعنی ثروت، قدرت و دافش به صورت نابرابر میان افراد توزیع شده اند، از این و برخی افراد در بالای سلسله مراتب اجتماعی قرار می‌گیرند و برخی افراد در پایین آن.

۱۵- دیدگاهها و ویژگی‌های جامعه شناسان لیبرال (رویکرد اول) در باره نابرابری‌های اجتماعی بیان کنید.

الف)- معتقدند که نابرابری اجتماعی برای بقای جامعه ضرورت دارد.

ب)- از نظر آنان نابرابری اجتماعی از تفاوت‌ها یا نابرابری‌های طبیعی بر می‌فیزد.

ج)- این جامعه شناسان طرفدار قشربندی اجتماعی هستند و معتقدند که از گذشته تا حال، هیچ جامعه‌ای بدون قشربندی اجتماعی نبوده است یعنی قشربندی پدیدهای است که در همه زمانها و مکانها وجود داشته است.

د)- از آنها که این دسته از جامعه شناسان معتقدند نابرابری‌های اجتماعی نتیجه‌ی تفاوت‌ها یا نابرابری‌های طبیعی هستند، بنابراین عادلانه اند.

طراح: محمد سوکی دبیر درس جامعه‌شناسی و دبیرستان‌نای شهرستان رومشان

۱۶) – اینکه جامعه شناسان لیبرال (رویکرد اول) معتقدند نابرابریهای اجتماعی نتیجه‌ی تفاوتها یا نابرابریهای طبیعی هستند، بنابراین عادلانه آند. چه ایراداتی وارد است؟

اولاً آنها این واقعیت را نادیده می‌گیرند که نابرابری‌های اجتماعی همیشه نتیجه‌ی نابرابری‌های طبیعی نیستند.

زیرا در هر جامعه‌ای، برقی از افراد در طبقه‌ی بالا و برقی دیگر در طبقه‌ی پایین متولد می‌شوند؛ یعنی نقطه‌ی شروع (قابلیت میان افراد، یکسان نیست. مثلاً کودکانی که در طبقه‌ی بالا متولد می‌شوند، نسبت به کودکانی که در طبقه‌ی پایین متولد می‌شوند، از امکانات آموزشی بهتری برخوردارند. در چنین شرایطی یک نابرابری اجتماعی مقدمه‌ی نابرابری‌های اجتماعی بعدی می‌شود، نه یک تفاوت یا نابرابری طبیعی.

ثانیاً طرفداران قشربنده‌ی با طبیعی دانستن قشربنده‌ی اجتماعی، نقش انسانها و جوامع در پدید آمدن و ادامه یافتن آن را نادیده می‌گیرند و تغییر در آن را پندان امکان پذیر نمی‌دانند. به علاوه با تأکید بر گرددۀای قشربنده‌ی، آن را تأیید و تثبیت می‌کنند. ثالثاً با اینکه طرفداران قشربنده‌ی اجتماعی (قابلیت را در زندگی اجتماعی، ضروری می‌دانند اما از این نکته‌ی مهم غفلت می‌کنند که در (قابلیت عادلانه باید نقطه‌ی شروع (قابلیت یکسان باشد.

۱۷) – دیدگاهها و ویژگی‌های رویکرد جامعه شناسان کمونیستی (رویکرد دوم) در باره نابرابری‌های اجتماعی بیان کنید.

۱) – این دسته از اندیشمندان اجتماعی مخالف قشربنده‌ی اجتماعی هستند.

۲) – اندیشمندان اجتماعی در این (رویکرد معتقدند که نابرابریهای اجتماعی ناشی از تفاوت‌ها و نابرابریهای طبیعی نیست، بلکه نتیجه‌ی (وابط سلطه جویانه میان انسان‌هاست و باید با آن مبارزه کرد.

۳) – اینان عدالت اقتصادی را مهم می‌دانند و معتقدند که با توزیع برابر تریوت، عدالت برقرار فواهد شد.

۴) – اندیشمندان این (رویکرد معتقدند، مالکیت فضوصی موجب برقراری (وابط ظالمانه میان افراد و در نتیجه، نابرابری اجتماعی شده است، بنابراین برای ایجاد برابری باید مالکیت فضوصی را از میان برداشت.

۵) – مخالفان قشربنده‌ی گمان می‌کنند، اگر مالکیت فضوصی از بین برود، دیگر طبقه‌ی پایین نفواهیم داشت و بدین ترتیب همگان شرایطی یکسان فواهد داشت.

۶) – از نظر آنان قشربنده‌ی اجتماعی توسط انسانها پدید آمده و تداوه یا تغییر آن نیز به دست آنهاست.

۷) – نهایتاً تأکید آنان بر محابیت قشربنده‌ی نشان می‌دهد که آنان فواهان از میان برداشتن قشربنده‌ی هستند

۱۸) – اینکه اندیشمندان رویکرد کمونیستی معتقدند، نابرابری اجتماعی نتیجه‌ی مالکیت خصوصی است، بنابراین برای ایجاد برابری باید مالکیت خصوصی را از میان برداشت چه ایراداتی وارد است؟

ایراد اول این است که با مذف مالکیت خصوصی، انگیزه‌ی (قابلیت میان افراد جامعه از بین می‌رود و این امر سبب می‌شود، تلاش و شایستگی بیشتر افراد کوشش و توانمند نادیده گرفته شود.

ایراد دوم این است که در این (رویکرد، نقطه‌ی شروع (قابلها یکسان می‌شود اما به دلیل اینکه انگیزه‌ی (قابل از بین می‌رود، راه پیشرفت مادی مسدود می‌گردد.

۱۹) - چرا طرفداران عدالت اجتماعی معتقدند رویکرد لیبرالی (رویکرد اول) و رویکرد کمونیستی (رویکرد دوم) عادلانه نیستند؟
طرفداران عدالت اجتماعی معتقدند:

رویکرد اول عادلانه نیست چون این واقعیت را نادیده می‌گیرد که افرادی که در طبقه اجتماعی پایین متولد می‌شوند همی با داشتن شایستگی و تلاش برابر با افرادی که در طبقه اجتماعی بالا متولد می‌شوند، به سادگی امکان (قابلت با آنها) را ندارند. رویکرد دوم نیز عادلانه نیست زیرا در آن افراد توانمند و کوشش، به اندازه استحقاقی که دارند، از مزایای اجتماعی برخودار نمی‌شوند. بنابراین در رویکرد اول، نقطه‌ی آغاز رقابت و در رویکرد دوم نقطه‌ی پایان رقابت عادلانه نیست. هر دو رویکرد به دلیل ناعادلانه بودن، با فطرت انسانی سازگار نیستند.

۲۰) - ویژگی‌های رویکرد عادلانه در باره‌ی رفع نابرابری‌ها بیان می‌کند؟

۱) - در رویکرد عادلانه، مالکیت فضوصی لغو نمی‌شود اما جامعه وظیفه دارد امکان (قابلت) را برای همگان فراهم کند و نقطه‌ی شروع (قابلت) را یکسان نماید.

۲) - دولت به نمایندگی از جامعه موظف است، نیازهای ضروری همه‌ی افراد مانند خوارک، پوشاک و مسکن را تأمین کند. بدین ترتیب همه‌ی کودکان از امکانات اولیه برای پیشرفت، بهره مند می‌شوند و می‌توانند برآسas توانایی و شایستگی خود با دیگران (قابلت) نمایند.

۳) - دولت نیز تلاش می‌کند برای کاهش نابرابری‌های اجتماعی تدبیر بیشتری بیندیشد؛ مثلاً از تزویجندان مالیات بگیرد و از آن برای رفع فقر در جامعه استفاده کند.

۴) - این رویکرد نه با (هاسازی) مطلق موافق است و نه با کنترل مطلق. نه اهرای عدالت (ا به دست نامرئی بازار می‌سپارد و نه دفالت همه‌ی جانبه‌ی دولت (ا می‌پذیرد).

۵) - طرفداران این رویکرد به دنبال برقراری عدالت اجتماعی هستند اما به بهانه‌ی عدالت اجتماعی، آزادی‌های افراد و امکان (قابلت) میان آنها را از بین نمی‌برند.

۶۲) - چه مسئله‌ای در نیمه دوم قرن نوزدهم، در جهان متعدد، چالش فقر و غنا را به وجود آورد و فقر و ثروتمندان را به دو گروه متخاصم تبدیل کرد؟ در نیمه دوم قرن نوزدهم، مسئله‌ی قشربندی اجتماعی در جهان متعدد، چالش فقر و غنا را به وجود آورد و فقر و ثروتمندان را به دو گروه متخاصم تبدیل کرد.

۶۳) - اولین چالشی که در جهان متعدد ظاهر شد و این جهان را به مخاطره انداخت بیان کنید.
چالش فقر و غنا اولین چالشی بود که در جهان متعدد ظاهر شد و این جهان را به مخاطره اندافت.

۶۴) - طرفداران و مخالفان قشربندی اجتماعی بر اساس چه شیوه‌ای به دفاع از رویکرد خود می‌پرداختند؟
طرفداران و مخالفان قشربندی اجتماعی بر اساس دانش علمی به دفاع از رویکرد خود می‌پرداختند و هر کدام، دیگری (ا به غیرعلمی بودن، متهمن می‌گردند).

۶۵) - به چه دلیل در رویکرد مخالفان قشربندی اجتماعی امکان استفاده از ظرفیت‌هایی برای انتقاد از قشربندی اجتماعی وجود نداشت؟
در رویکرد مخالفان قشربندی اجتماعی، ظرفیت‌هایی برای انتقاد از قشربندی اجتماعی وجود داشت ولی به دلیل غالب (رویکرد پوزیتیویستی)، امکان استفاده از آن وجود نداشت.

(۲۶) - با افول کدام رویکرد جامعه‌شناسی در نیمه‌ی دوم قرن بیستم، ظرفیت انتقادی از قشریندی اجتماعی مورد توجه قرار گرفت؟
با افول رویکرد پوزیتیویستی، در نیمه‌ی دوم قرن بیستم، این ظرفیت انتقادی مورد توجه قرار گرفت و به شکل گیری جامعه‌شناسی انتقادی انجامید.

(۲۷) - دو وجه زندگی اجتماعی انسان را بیان کنید.

- (۱) - از سویی افراد در زندگی گروهی خود با یکدیگر، جهان اجتماعی و ساختارهای آن را می‌سازند
- (۲) - از سوی دیگر هر جهان اجتماعی الزامها و پیامدهای دارد که زندگی انسانها را متأثر می‌سازد.

(۲۸) - تا چه زمانی پیامدهای یک جهان اجتماعی باقی می‌ماند؟
تا زمانی که یک جهان اجتماعی از طریق مشارکت اجتماعی افزاد پابرجاست، پیامدهای آن نیز باقی است.

(۲۹) - در چه صورتی پیامدهای یک جهان اجتماعی دگرگون می‌شود؟ با تغییر جهان اجتماعی موجود و به دنبال آن، برداشته شدن الزاه هایش، جهان اجتماعی جدیدی شکل می‌گیرد و پیامدهای دیگری به دنبال می‌آورد

(۳۰) - آیا دو وجه جهان زندگی اجتماعی یعنی نظام اجتماعی و ساختارهای آن و کنش‌های اجتماعی به صورت یکسان مورد توجه قرار می‌گیرند؟

همواره این امکان وجود دارد که یکی از این دو وجه زندگی اجتماعی بیشتر مورد توجه و تأکید قرار گیرد و وجه دیگر آن نادیده گرفته شود. مثلاً پیامدهای جهان اجتماعی برای افراد برجسته شوند و بیشتر مورد تأکید قرار گیرند ولی این وجه که جهان اجتماعی ساخته‌ی انسانهاست نادیده گرفته شود یا بالعکس. یعنی گاهی نظام اجتماعی و ساختارهای آن و گاهی کنش‌های اجتماعی مورد توجه قرار می‌گیرند.

(۳۱) - در چه صورتی توجه به وجود زندگی اجتماعی می‌تواند آثار و پیامدهای نامطلوبی برای زندگی اجتماعی به وجود بیاورد؟
برجسته کردن یک وجه زندگی اجتماعی و تأکید بر آن و نادیده گرفتن وجه دیگر، می‌تواند آثار و پیامدهای نامطلوبی برای زندگی اجتماعی به وجود بیاورد.

(۳۲) - کدام یک از رویکردها در جامعه‌شناسی به اهمیت یکسان دو وجه جهان اجتماعی یعنی نظام اجتماعی و ساختارهای آن و کنش‌های اجتماعی توجه دارد؟ جامعه‌شناسی انتقادی

(۳۳) - وجه اشتراک و افتراق جامعه‌شناسان انتقادی و تفہمی - تفسیری در توجه به وجود زندگی اجتماعی یعنی نظام اجتماعی و ساختارهای آن و کنش‌های اجتماعی بیان کنید.
جامعه‌شناسان انتقادی همانند جامعه‌شناسان تفہمی - تفسیری بر توانایی و خلاقیت افراد در ساختن جهان اجتماعی تأکید می‌کنند اما کم توجهی (ویکرد تفہمی) به ساختارهای اجتماعی و تأثیر این ساختارها بر زندگی افراد را درست نمی‌دانند.

طراح: محمد سوری دبیر درس جامعه‌شناسی دبیرستان‌نای شهرستان رومشگان

۳۴) - دیدگاه جامعه شناسان انتقادی در باره جهان اجتماعی و ساختارهای آن بیان کنید.

جامعه شناسان انتقادی معتقدند، کاهی جهان اجتماعی و ساختارهای آن که به دست خود انسانها ایجاد شده اند، انسانها را زیر سلطه خود درمی آورند. بی توجهی به ساختارهای اجتماعی و نادیده گرفتن آنها، به معنای چشم پوشی از آثار و پیامدهای مضر آنهاست؛ زیرا انتقاد از ساختارهای اجتماعی و در نتیجه کنترل آثار مضر آنها را ناممکن می سازد.

۳۵) - چرا جامعه شناسان انتقادی بر ضرورت انتقاد علمی از ساختارهای سرکوبگر، تأکید می کنند؟

جامعه شناسان انتقادی بر ضرورت انتقاد علمی از ساختارهای سرکوبگر، تأکید می کنند تا از سلطه خود چنین ساختارهایی بر انسانها پیشگیری شود و همچنین زمینه ای شکل گیری ساختارهای اجتماعی انسانی تر و اخلاقی تر فراهم آید.

۳۶) - چه چیزی جامعه شناسی را به داوری درباره ای ارزشها و انتقاد از آنها می کشاند؟

فاصله ای میان وضعیت موجود و وضعیت مطلوب جهان اجتماعی، جامعه شناسی را به داوری درباره ای ارزشها و انتقاد از آنها می کشاند.

۳۷) - جامعه شناسان انتقادی برای داوری و انتقاد از وضعیت موجود به چه معیاری نیاز دارند؟

جامعه شناسان انتقادی برای داوری و انتقاد از وضعیت موجود به معیارهای علمی نیاز دارند تا بر اساس آن معیارها، وضعیت موجود را ارزیابی کنند، تصویری از وضعیت مطلوب ترسیم نمایند و راه عبور از وضعیت موجود به سوی وضعیت مطلوب را پیشنهاد دهند.

۳۸) - چرا جامعه شناسی پوزیتیویستی و تفہمی - تفسیری از ارائه ای معیارهایی که بتوان بر اساس آنها، وضعیت موجود را ارزیابی کنند، ناتوان بودند؟

جامعه شناسی پوزیتیویستی و تفہمی - تفسیری به دلیل اینکه علم را به معنای محسی و تجربی محدود می کنند از ارائه ای چنین معیارهایی ناتوان بودند.

۳۹) - چگونه جامعه شناسی انتقادی می تواند معیارهایی را برای ارزیابی وضعیت موجود جست و جو کند؟

جامعه شناسی انتقادی، علم را به معنای محسی و تجربی آن محدود نمی دارد و سعی دارد از محدودیت های علم تجربی (ها) شود تا بتواند چنین معیارهایی را جست و جو کند.

سوالات درس هشتم جامعه‌شناسی (۳)

(۱) – هویت را با ذکر مثال تعریف کنید.

هویت به معنای آگاهی فرد از کیستی خود و احساس تعلق اجتماعی به یک جهان اجتماعی و قلمرو جغرافیایی می‌باشد؛ مثلاً ما از مسلمان و ایرانی بودن خود، آگاه و به آن دلبسته ایم. این آگاهی در حد یک احساس درونی و فردی باقی نمی‌ماند، بلکه از طریق نشان دادن تشابهات و تمایزهای خود با افراد و گروههای دیگر در نمادها، آداب و رسوم و... جلوه‌ی جمیع و بیرونی پیدا می‌کند و مشخص می‌کند که با چه کسانی و چگونه ارتباط و تعامل داشته باشیم. فرد در نتیجه‌ی این تعاملات با برخی یگانه می‌شود و با برخی بیگانه.

(۲) – نخستین سند رسمی هویت ما چیست؟ این سند را تاجیک‌ها و عرب‌ها چه نامیده‌اند؟
شناسنامه نخستین سند (رسمی هویت) ماست. این سند (ا تاجیکها، زادنامه و عربها «هویه» نامیده‌اند.

(۳) – هر کس در نگاه اول، بدون اینکه شناسنامه را باز کند و نام و نشان صاحب آن را جویا شود، از نشان (آرم) و عبارت «جمهوری اسلامی ایران» روی جلد شناسنامه، متوجه چه نکاتی می‌شود؟

هر کس در همان نگاه اول، بدون اینکه شناسنامه را باز کند و نام و نشان صاحب آن را جویا شود، از نشان (آرم) و عبارت «جمهوری اسلامی ایران» (روی جلد شناسنامه، متوجه می‌شود که صاحب شناسنامه، تبعه‌ی جمهوری اسلامی ایران است؛ تبعه دولتی با نظام سیاسی «جمهوری» بر بنیاد «اسلامی» در قلمرو سرزمینی به نام «ایران»؛ جمهوری اسلامی بیان حاکمیت اراده‌ی مردم بر اساس آرمانها و ارزش‌های اسلامی است).

(۴) – ایران از نظر موقعیت جغرافیایی دارای چه مشخصاتی است؟

ایران سرزمینی با مرزهای محیین در بخش غربی آسیا است که همچون یوزپلنگ آماده، گوش تیز کرده و بر ساحل نشسته است و از عهد گذشته مأواهی نزد آریایی بوده و ایران نام گرفته است. در (وزگار) کنونی این سرزمین قلمرو دولت جمهوری اسلامی و قدرم (و مردم ایران شمرده می‌شود؛ به این معنا که محدوده‌ی نفوذ «قلم» و اقتدار دولت ایران و محدوده‌ی «قدم» و اقدام مردم ایران را نشان میدهد).

(۵) – وضعیت حقوق و مسئولیت ایرانیان را بیان کنید.

همه‌ی مردم ایران از هر قوه و مذهبی دارای حقوق و مسئولیت‌های برابرند؛ همه شناسنامه ای یک‌رنگ، یک شکل و یک اندازه دارند، و بنابراین همه، اعم از زن و مرد، فردسال و بزرگسال، فقیر و غنی، بیسواند و باسواند، در هویت ملی مشترک اند و می‌توانند هم آوا با فردوسی بگویند: «همه جای ایران سرای من است». همچنین موظف اند از کشور ایران پاسداری کنند و برای استقلال، آزادی و آبادی آن بکوشند.

(۶) – نشان روی شناسنامه‌های ایرانیان چه کلمه‌ی را بازنمایی می‌کند و این نشان پس از انقلاب اسلامی ایران جایگزین چه نمادی شده است؟ نشان (روی شناسنامه‌های ایرانیان) کلمه‌ی «الله» را بازنمایی می‌کند و همان نشانی است که در وسط پرچم ایران نیز وجود دارد و پس از انقلاب اسلامی ایران جایگزین نماد شیر و خورشید شده است.

طراح: محمد سوری دبیر درس جامعه‌شناسی و دبیرستان‌های شهرستان رومشگان

(۷) - عبارت «وزارت کشور» و «سازمان ثبت احوال» کشور زیر نشان (آرم الله) نشان دهنده چیست؟

عبارت «وزارت کشور» و «سازمان ثبت احوال» نشان‌دهنده‌ی تصمیم دولت برای ثبت احوال و افعال مهم شهروندان ایرانی همچون تولد، ازدواج، تولد فرزندان و وفات است.

(۸) - پیام این عبارت که «شناختنامه سند هویت شماست برای حفظ حقوق خود به دقت از آن نگهداری کنید» چیست؟

این عبارت نشان می‌دهد که دولت، هویت فرد فرد ایرانیان و حقوق و مسئولیت آنها را به (سمیت) می‌شناسد.

(۹) - چرا در شناختنامه این عبارت: هرگونه تغییر و تحریف در شناختنامه یا سوءاستفاده از آن جرم است و مجرم تحت تعقیب قانونی قرار می‌گیرد؟ زیرا نمی‌توان فواید این را در این سند هویت دست برد و آن را تغییر داد.

(۱۰) - درج شماره ملی ده رقمی فرد در صفحه نخست شناختنامه نشانگر چیست؟

در صفحه نخست شناختنامه، شماره ملی ده رقمی فرد نشانگر جنبه افتراضی سند هویت محسوب می‌شود.

(۱۱) - درج عکس هر فرد در صفحه نخست شناختنامه بیان کننده چیست؟

این عکس اگرچه ظاهراً عکس فرد خاص است، اما به دید عمیق تر و وسیع تر هویت جنسی، خانوادگی، سنی، نژادی و فرهنگی فرد را نیز می‌تواند آشکار کند.

(۱۲) - دولت‌هایی که با ظهور جهان متعدد، شکل گرفتند هویت خود را با چه عواملی تعریف می‌کردند؟ چه چیزی مشخصه اصلی این دولتها بود؟ با ظهور جهان متعدد، دولتها ی شکل گرفتند که دیگر خود را با هویت دینی مسیحی نمی‌شناختند بلکه هویت خود را با توجه به تاریخ، جغرافیا، قومیت یا نژادشان تعریف می‌کردند. تأکید بر این عوامل، به پیدایش نوع جدیدی از هویت منجر شد که ملی گرایی و وطن دوستی مشخصه‌ی اصلی آن بود.

(۱۳) - عبارات زیر را تکمیل کنید.

الف) - با شکل گیری دولت - ملتها، پیدا شد و هویت از منظر و توسط آنها تعریف شد اما بیشتر کشورها دارای تنوع قومی، نژادی، زبانی و مذهبی و... بودند. **ناسیونالیسم** ، دولت - ملتها

ب) - دولت - ملت‌ها برای تعیین هویت ملی و چگونگی توزیع مزايا و فرستهای سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی میان اقوای و گروههای مختلف و همچنین پاسفگویی به درفواستها و (فع نیازهای آنها، ناگزیر از بودند. سیاستگذاری هویتی

(۱۴) - مدل رایج سیاست‌گذاری هویتی در دوره مدرن چیست؟ مدل (ایچ سیاست‌گذاری هویتی در ۱۹۵۰-۱۹۶۰) «همانندسازی» بود

(۱۵) - همانندسازی به عنوان مدل رایج سیاست‌گذاری هویتی در دوره مدرن به چه معناست؟

همانندسازی به معنای پذیرش ارزشها و سبک زندگی یک گروه توسط سایر گروههای جامعه بود؛ به گونه‌ای که همه‌ی گروهها همسان شوند. به عبارت دیگر، همانندسازی سیاستی بود که دولتها برای از بین بدن تفاوت‌های هویتی گروههای مختلف و یکسان سازی آنها در پیش گرفتند

سوال بخوانم و بدانم

(۱۶) - چند نمونه از روش‌های خشونت آمیز همانندسازی بیان کنید. اساس این روش‌ها بر چه چیزی بنا شده است؟

نسل کشی، جایه جایی اجباری، کنترل جمیعت، جداسازی و فشارهای سفت اجتماعی از جمله (وشاهای خشونت آمیز همانندسازی) هستند. اساس این روش‌ها، نفی و طرد دیگری متفاوت است.

طراح: محمد سوری دبیر درس جامعه‌شناسی و دیرستنای شهرستان رومشان

سوال بخوانیم و بدانیم

۱۷) - چه تفاوتی میان شیوه‌ی نسل کشی با سایر شیوه‌های خشونت آمیز همانند سازی وجود دارد؟

در نسل کشی، دیگری، شری است که باید نابود شود اما در سایر (و شها)، دیگری اگرچه شر دانسته می‌شود، امکان اصلاح او وجود دارد و با اعمال فشار می‌توان او را به پذیرش الگوهای هویتی جدید مجبور ساخت یا از بقیه جدا کرد.

سوال بخوانیم و بدانیم

۱۸) - در شیوه‌ی جدا سازی به عنوان یکی از شیوه‌های مدل همانند سازی چگونه عمل می‌شود؟

در جداسازی، گروه مسلط گروه های نژادی، قومی، مذهبی دیگر را به زیستن در مناطقی جدا از محل سکونت گروه مسلط مجبور می‌کند. همچنین، آنها را از تسهیلات و خدماتی مانند آموزش، بهداشت، درمان محروم می‌سازد یا این خدمات را با کیفیت بسیار پایین تری در اختیار آنها می‌گذارد.

۱۹) - در دوره پسامدرن چه نوع هویتی در دوره مدرن مورد نقد قرار گرفت؟ و به جای آن چه نوع هویت‌هایی مورد توجه قرار گرفت؟ در دوره پسامدرن، همه‌ی آنها در دوره‌ی مدرن پدید آمده بود - از جمله سیاست همانندسازی هویت - مورد نقد قرار گرفت و به جای آن، هویتهای فرد، محلی و فردی مورد تأکید و توجه قرار گرفت.

۲۰) - در دوره پسامدرن چه نوع هویتی مطلوب و چه نوع هویتی نامطلوب پنداشته شد؟ در این دوره، تکثر، تنوع و هنر بی‌ثباتی و تغییرات مداوم هویت‌ها، مطلوب دانسته شد و هویت ملی و وحدت و ثبات و استمرار همراه با آن، نامطلوب پنداشته شد.

۲۱) - اندیشمندان اجتماعی «سیاست‌هویت» متعلق به چه دوره‌ای می‌دانند؟

اندیشمندان اجتماعی معتقدند که «سیاست‌هویت» متعلق به دوره‌ی پسامدرن است که هویت‌ها موضوعی برای نزاع و درگیری می‌شوند.

۲۲) - «سیاست‌هویت» محصول چه دوره است؟ این سیاست یا چه چیزی تأکید می‌کند؟

سیاست‌هویت، محصول دوران پسامدرن است و بر تفاوت‌ها و هویت‌های خاص و محلی تأکید می‌کند.

۲۳) - برحی از پیدایش سیاست‌هویت از چه تعابیری یاد می‌کنند؟

برخی از پیدایش سیاست‌هویت به بازشدن «جعبه‌ی پاندورا» یاد می‌کنند.

۲۴) - منظور برحی که از سیاست‌هویت به بازشدن جعبه‌ی پاندورا یاد می‌کنند چیست؟

جعبه‌ی پاندورا در اساطیر یونانی جعبه‌ای هاوی تمام‌بلاهای است که به دست فردی به نام پاندورا گشوده می‌شود. بر اساس این افسانه‌ی یونانی، با بازشدن این جعبه ناگهان همه‌ی پلیدی‌ها و شرها، رها و به سوی زمین سرازیر شدند، بدی‌ها در جهان پراکنده شدند و با خوبی‌ها درآمدی‌افتند؛ به طوری که دیگر تشفیم و تمیز آنها از یکدیگر ممکن نبود و نیچ و بیماری، پیری و مرگ، دروغ، دزدی و جنایت که قبل از آن وجود نداشت گسترش یافت.

۲۵) - در اواخر قرن بیستم چه چیزی به جای قشربندی و گشمش طبقاتی، محور اصلی مباحثات فکری و سیاسی شد.

«هویت» به جای قشربندی و گشمش طبقاتی، محور اصلی مباحثات فکری و سیاسی شد.

۲۶) - در دوره پسامدرن هویت چگونه تعریف می‌شود؟ در این دوره افراد مسائل مختلف را بر اساس چه چیزی پیگیری می‌کرند؟

در دوره پسامدرن، هویت از منظر گروههای اجتماعی مختلف و توسط آنها، تعریف می‌شود. در این دوره، افراد، مسائل سیاسی، اقتصادی و اجتماعی را بر اساس علاقه‌های فرهنگی و هویتی خود پی‌می‌گیرند، علاوه بر ثروت و قدرت، هویت و دانش نیز کانون نزاع و گشمش می‌شوند. در همه‌این عرصه‌ها، سیاست‌هویت ایجاد می‌شود و تنازع و درگیری افزایش می‌یابد.

طراح: محمد سوری دبیر درس جامعه‌شناسی دبیرستان‌نای شهرستان رومشان

(۲۷) - امروزه، جهانی شدن و توسعهٔ ارتباطات چه پیامدی بر مژدهای ملی و هویت‌سازی در کشورها داشته است؟

امروزه، جهانی شدن و توسعهٔ ارتباطات، از یک سو زمینهٔ شکل‌گیری جهانی بدون مرز را فراهم کرده است که در آن، درهم آمیختن فرهنگ‌ها موجب می‌شود که فرهنگ‌ها دیگر کاملاً خالص و ثابت نباشند و هویتها به شدت دستخوش تغییر شوند. از سوی دیگر، بسیاری از جوامع و گروهها، به دفاع از خود برخاسته اند و با ساختن هویتی خاص برای خود یا بازگشت به هویت واقعی خویش، در برابر هویتی که فرایند جهانی شدن به آنها تمثیل می‌کند، مقاومت می‌کنند و فواهان (هایی از این هویت تمثیلی هستند).

(۲۸) - نمونه‌هایی از جنبش‌هایی که در دفاع از هویت خود اعتراض و مقاومت نشان داده اند بیان کنید.

جنبش‌های سبک زندگی، زنان، آفریقایی - آمریکاییها، آسیایی‌تبارها، جوانان، اقلیتهای قومی، مذهبی و جنبش زیست‌ممیطی نمونه‌هایی از این اعتراضها و مقاومتها هستند.

(۲۹) - مدل تکثیرگرا به جای چه مدلی مورد توجه قرار گرفت؟ ویژگی‌های این مدل بیان کنید.

در پنین شرایطی، مدل «تکثیرگرا» به جای مدل «همانندسازی» مورد توجه و تأکید قرار گرفت.

در مدل تکثیرگرا، تفاوت‌های موجود میان گروه‌های قومی و زبانی حفظ و حتی تشدید می‌گردد. البته در این الگو، همچنان وجود یک ساختار مشترک سیاسی و اقتصادی ضروری دانسته می‌شود؛ که گروه‌های مختلف را به یکدیگر پیوند دهد.

(۳۰) - در مدل تکثیرگرای هویتی بر چه ابعادی از هویت تأکید می‌شود؟

سوال بخوانیم و بدانیم

در مدل تکثیرگرا گاهی بعد فرهنگی هویت و تمایلات (زبانی، قومی، مذهبی...) مورد تأکید قرار می‌گیرند و گاهی به بعد سیاسی هویت توجه می‌شود و بر آزادیهای اجتماعی اقوام و گروههای مختلف، و فرصت سهیم شدن آنها در قدرت سیاسی تأکید می‌شود و یا راهکارهای مسالمت آمیز برای حل منازعات گروهی و قومی ارائه می‌گردد. گسترش برابری و رفع تبعیض‌های قومی و گروهی نیز در بعد اجتماعی هویت مورد توجه قرار می‌گیرد.

سوال بخوانیم و بدانیم

(۳۱) - «سیاست‌هویت» دارای چند چهره است؟

سیاست هویت می‌تواند دو چهره پیدا کند: یا به صورت افراطی بر تفاوت‌ها و گوناگونی‌ها تأکید می‌کند و سبب چندپارگی سیاسی و فرهنگی درون جوامع می‌شود و یا گروه‌های به هاشیه رانده شده را به رسمیت می‌شناسد و از آنان حمایت می‌کند.

سوال بخوانیم و بدانیم

(۳۲) - عبارت زیر را تکمیل کنید.

پیدایش نظریه‌ی جامعه‌شناسی فمینیستی معاصر، نظریه‌آفریقایی تبار، نظریه‌آمریکایی بومی و ... نشان دهنده‌شکل گیری است.
(جامعه‌شناسی چند فرهنگی)

(۳۳) - منظور از جامعه‌شناسی چند فرهنگی چیست؟

در جامعه‌شناسی چند فرهنگی، هر نظریه‌ای درون فرهنگ و تاریخ خود تولید می‌شود و هر فرهنگ و هویتی می‌تواند نظریه‌های جامعه‌شناسی متناسب با خود را تولید کند. از این‌و، هیچ فرهنگ و هویتی نمی‌پسندد که موضوع نظریه‌هایی باشد که در زمینهٔ فرهنگی و تاریخی دیگری شکل گرفته اند.

(۳۴) - الگوی تعارف یا شناخت متقابل هویتها در مقابل کدام الگوی هویتی قرار می‌گیرد؟ الگوی تعارف بر چه نکته‌ای تأکید یا توجه دارد؟

شناخت متقابل هویتها یا الگوی تعارف در مقابل دو الگوی همانندسازی و تکثیرگرا قرار می‌گیرد و به شناخت متقابل افراد، گروهها و جوامع از یکدیگر توجه دارد. و الگوی تعارف به شناخت متقابل افراد، گروهها و جوامع از یکدیگر توجه دارد.

طراح: محمد سوری دبیر درس جامعه‌شناسی دبیرستان‌های شهرستان رومشگان

(۳۵) – شناخت متقابل افراد و جوامع از یکدیگر، به آنها چه کمکی می‌کند؟

شناخت متقابل افراد و جوامع از یکدیگر، هم به آنها کمک می‌کند که تفاوت‌های همدیگر را درک کنند و به این تفاوت‌ها احترام بگذارند و هم اشتراکاتی را ایجاد می‌کند که به بهترشدن (وابطشان) منجر می‌شود.

(۳۶) – عبارت زیر را تکمیل کنید.

تعارف به معنای شناخت متقابل است. الگوی تعارف در مقابل قرار دارد و همان الگوی است که قرآن ارائه می‌کند (الگوی تنازع)

(۳۷) – آیه‌ای از قرآن کریم بیان کنید که بیانگر الگوی تعارف هویت است. این آیه معیار برتری را در چه چیزی معرفی می‌کند؟

«إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ وَأُنثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعْرَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَنْفَاكُمْ» و شما را به صورت تیره‌ها و قبیله‌ها قرار دادیدم تا یکدیگر را بشناسید. سپس تأکید می‌کند که هیچ کدام از این ویژگی‌ها، ملاک برتر دانستن فود از دیگری نیست و فقط زندگی بر اساس تقوا محیا برتری، بزرگی و بزرگواری است.

(۳۸) – قرآن کریم الگوی مطلوب را چگونه معرفی می‌کند؟

الگوی مطلوب قرآنی، تکثر و تنوع زبانی و نژادی و قومی را، مانع وحدت و همدلی نمی‌داند. بلکه انسانها را به منشأ وحدت (همون) می‌شود؛ وَمِنْ آیَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاءَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاحْتِلَافُ الْسِّنَنِ وَالْوَانِكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ و از نشانه‌های او آفرینش آسمان و زمین و تفاوت زبانها و نگ‌های شمام است. در این نشانه‌هایی است برای اهل دانش.» (سورة ۱۴، آیه ۲۲)

(۳۹) – رشد و شکوفایی جهان اسلام از قرن سوم و چهارم هجری نیز به دلیل پیروی از چه الگویی بود؟

رشد و شکوفایی جهان اسلام از قرن سوم و چهارم هجری نیز به دلیل پیروی از الگوی تعارف (شناخت متقابل) و احترامی بود که اقوام مختلف در جهان اسلام برای یکدیگر قائل بودند. برای جهان اسلام به هیچ وجه نگران کننده نبود که بزرگترین دانشمند صرف و نهو زبان عربی، یک ایرانی به نام «سیبویه» است و مهمترین حکماء جهان اسلام فارابی و ابن سینا هستند.

(۴۰) – امام علی دشمن مردم را در چه چیزی معرفی می‌کند؟

امام علی(ع) می‌فرماید: «مردم دشمن چیزی هستند که نمی‌شناسند». انسان هنگامیکه در تاریخی ناآگاهی به سر می‌برد، هر شبی می‌که از دور می‌بیند و هر آوازی را که می‌شنود، نشانه‌هیوانی درزنه و فطرنگ می‌پندارد. افراد معمولاً به دیگرانی که آنها را به درستی نمی‌شناسند، بدین اند و از آنها دوری می‌کنند.

(۴۱) – عبارات زیر را تکمیل کنید.

یکی از (اههای) ایجاد آشتب و صفا و اتماد و دوستی در میان گروهها و ملتها، است. در این میان، می‌تواند با زمینه سازی برای شناخت مردم از یکدیگر در سطح محلی، ملی و منطقه‌ای، بسیاری از مشکلات را حل کند و امکان همدلی مردم با یکدیگر را فراهم آورد. (شناخت متقابل) – (حکومت)

سوالات درس نهم جامعه‌شناسی (۳)

(۱) - جای خالی را با عبارات صحیح کامل کنید؟

در اسلام، از مهمترین ارزشهاست. در قرآن کریم از به عنوان هدف آفرینش یاد شده است؛ علت برتری انسان بر فرشتگان معرفی گردیده و انسان به سبب خلیفه‌ی خداوند در زمین شده است. در هر چهار مورد واژه‌ی علم قرار دارد

(۲) - آیا در اسلام یادگیری همه‌ی علوم ارزش یکسانی دارد؟

علم مراتب و انواعی دارد و یادگیری همه علوم ارزش یکسانی ندارد. آموقتن برای علوم مانند سمر، در اسلام منع شده و در مقابل، یادگیری برای علوم، لازم و ضروری دانسته شده است. درواقع، مسلمانان به آموقتن علم نافع تشویق شده‌اند و از یادگیری علمی که فایده‌های نداشته باشد، منع گردیده‌اند.

(۳) - منظور از علم نافع چیست؟

علم نافع علمی است که ما را به اهدافمان نزدیک کند، هرگز ما را آسان کند، ما را پیش ببرد، در ما (وهمی) هرگز ایجاد کند، ما را شکوفا کند و ظرفیت‌های ما را به فعالیت برساند. علم مقدمه‌ی عمل است؛ علم نافع آن علمی است که به کار کشوار بباید و برای حل مشکلات کشوار مفید باشد.

(۴) - در اسلام کدام دسته از علوم علم نافع محسوب می‌شود؟

الف) - علوم ابزاری که نیازهای (وزمده) جامعه اسلامی را برطرف می‌کنند، مانند علم پزشکی و علوم فنی و مهندسی و علوم پایه که به نوعی مادر این علوم به شمار می‌آیند، از جمله‌ی علوم نافع‌اند.

ب) - علومی که درباره‌ی پگونگی استفاده از علوم ابزاری و اهداف، (رزشها) و آرمانهای انسان صفتی می‌کنند نیز علم نافع هستند.

ج) - علومی که درباره‌ی حقیقت انسان و آغاز و انجام او سفن می‌گویند نیز علم نافع محسوب می‌شوند.

د) - علم به جامعه و تاریخ (علوم اجتماعی) نیز از دیگر علومی هستند که اگر به قصد درس آموقتن از (فتار گذشتگان و شناخت قوانین اجتماعی)، برای استفاده از آن قوانین در حال و آینده آموقته شوند، علم نافع هستند

(۵) - در اسلام کدام دسته از علوم جزء نافع ترین علوم دانسته شده‌اند؟

علم به نفس، علم توحید و علم به مبدأ و معاد، از نافع ترین علوم دانسته شده‌اند.

(۶) - چه تفاوتی بین علوم ابزاری و علومی که درباره‌ی آغاز و انجام زندگی انسان یا ارزشها و آرمانهای او، سخن می‌گویند وجود دارد؟

علوم ابزاری از روش‌حسی و تجربی استفاده می‌کنند اما علومی که درباره‌ی آغاز و انجام زندگی انسان یا (رزشها) و آرمانهای او، مانند عدالت، مسئولیت و آزادگی، سفن می‌گویند، از روش‌های عقلانی و وحیانی بهره می‌برند.

(۷) - جاهای خالی را با عبارات صحیح کامل کنید؟

الف) - در جهان اسلام، به سبب اینکه (وش علمی به (وش مسی و تجربی محدود نمی‌گردد، نیز به عنوان دو ابزار شناخت علمی به رسمیت شناخته می‌شوند، علوم نافع به علوم ابزاری محدود نمی‌گردد و علوم دیگر را نیز دربر می‌گیرند. پاسخ: (عقل و وحی)

ب) - قرآن در موارد متعددی هم به زندگی اجتماعی انسانها می‌پردازد؛ یعنی به این اشاره می‌کند که در جوامع چه می‌گذرد و چرا؟، هم به جوامع و فرهنگهای بشری می‌پردازد و هم جامعه‌ی آرمانی مورد نظر خود را ترسیم می‌کند.

پاسخ: (توصیف و تبیین) - (نقد و ارزیابی)

طراح: محمد سوری دبیر درس جامعه‌شناسی دبیرستان‌نای شهرستان رومشگان

۸) - قرآن کریم، قوانین حاکم بر تداوم و تغییر جوامع و امتهای مختلف را چه می نامد؟

قرآن کریم، قوانین حاکم بر تداوم و تغییر جوامع و امتهای مختلف را «ستهای الهی» می نامد.

۹) - کریم از فرهنگهای مختلف و امتهای گذشته چگونه یاد می کند؟

قرآن کریم به فرهنگهای مختلف و امتهای گذشته اشاره می کند و (فتار و فرهنگ گذشتگان) ا مورد ارزیابی انتقادی قرار می دهد؛ (فتار عاقلانه شان را تأیید می کند و از (فتار باهلانه و سفیهانه) ا آنها انتقاد می کند.

۱۰) - قرآن کریم جامعه‌ی آرمانی را چگونه معرفی می کند؟

آن (ا) جامعه‌ای معروفی می کند که در آن به عدالت و قسط (فتار) می شود. جامعه‌ی آرمانی قرآن، فرهنگ حق دارد و در آن به کسی ظلم نمی شود و در برابر ظلم دیگران مقاومت می شود. این جامعه، قصد ظلم به دیگر جوامع را ندارد اما ظلم دیگران را هم نمی پذیرد، به علاوه، تا آنهاکه بتواند به ستمدیدگان و مستضطعفان جهان یاری می دهد.

۱۱) - جاهای خالی را با عبارات صحیح کامل کنید؟

قرآن هم را از ابزارهای علم اجتماعی میداند و هم از به عنوان دو ابزار علمی دیگر یاد می کند و از همگان می فواهد که از این ابزارها برای علم آموزی و شناخت مقایق و وقایع اجتماعی و تاریخی استفاده کنند. در عین حال، کسانی (ا که شناخت علمی را به شناخت محدود می کنند، مورد نگوهش قرار می دهد. (حس و تجربه) (عقل و وحی) (حسی و تجربی)

۱۲) - چند نفر از متفکران مسلمان که در حوزه‌ی علوم اجتماعی، آثار مهمی از خود به جا گذاشته اند نام ببرید.

فارابی، ابوریحان بیرونی و ابن فلدون از جمله‌ی اندیشمندانی هستند که در حوزه‌ی علوم اجتماعی، آثار مهمی از خود به جا گذاشته اند.

۱۳) - فارابی علم اجتماعی را چه می نامد؟

فارابی علم اجتماعی را زیرمجموعه‌ی علوم انسانی میدانسته و آن را «علم مدنی» نامیده است.

۱۴) - فارابی جوامع مختلف را بر چه اساسی تقسیم بندی نموده است؟

او با توجه به جوامع زمان خود و جوامع گذشته و همچنین با استدلال عقلی، جوامع مختلف را بر اساس نوع علم، اندیشه، فرهنگ و (فتار) که دارند، به انواعی تقسیم کرده است.

۱۵) - منظور فارابی از مدینه جاهله و مدینه فاضله چیست؟

فارابی جوامعی را که از علوم عقلی بی بهره اند، مدینه‌ی جاهله نامیده است. در جوامع جاهله علم ابزاری می تواند وجود داشته باشد اما علمی که از (زنثها)، آرمانها و حقیقت زندگی سفن بگوید، وجود ندارد.

فارابی جامعه‌ای را که بر محور علم سازمان یافته باشد، مدینه‌ی فاضله نامیده است. علم در مدینه‌ی فاضله، به علم تجربی محدود نمی شود و علوم عقلی و وهمیانی را نیز دربر می گیرد.

۱۶) - جامعه‌ی آرمانی مورد نظر فارابی چیست؟ مدینه‌ی فاضله، جامعه‌ی آرمانی مورد نظر اوست.

۱۷) - جای خالی را با عبارات صحیح کامل کنید؟

..... در نظریه‌ی فارابی، جوامعی هستند که در نتیجه‌ی انحراف از مدینه‌ی فاضله، شکل گرفته اند.

(مدینه‌ی فاسقه و مدینه‌ی ضاله)

طراح: محمد سوری دبیر درس جامعه‌شناسی دبیرستان‌نای شهرستان رومشگان

(۱۸) - مدنیه‌ی فاسقه به چه جامعه‌ای گفته می‌شود؟

مدنیه‌ی فاسقه جامعه‌ای است که در اثر انحراف عملی از مدنیه‌ی فاضله به وجود می‌آید. در مدنیه‌ی فاسقه، با آنکه مردم علوم و محیانی و عقلانی را می‌شناسند، اما از آنها بهره نمی‌گیرند، یعنی با آنکه مردم حقیقت و عدالت را می‌شناسند یا امکان شناخت آن را دارند، براساس آن عمل نمی‌کنند.

(۱۹) - مدنیه‌ی ضاله به چه جامعه‌ای گفته می‌شود؟

مدنیه‌ی ضاله جامعه‌ای است که در اثر انحراف نظری از مدنیه‌ی فاضله شکل می‌گیرد. در مدنیه‌ی ضاله، نظرات علمی پذیرفته شده در مدنیه‌ی فاضله هم تصریف می‌گردند و آرمانها، ارزشها و امور غیرعقلانی، آرمانها و ارزش‌های عقلانی معرفی می‌شوند.

(۲۰) - فارابی با نگاه انتقادی جوامع زمان خود را جزء کدام دسته از انواع مدنیه می‌داند؟

پس از ارائه‌ی این تقسیم بندی، فارابی با نگاه انتقادی به جوامع زمان فود می‌نگرد و آن جوامع را مدنیه‌های فاسقه یا ضاله می‌داند.

(۲۱) - علم مدنی فارابی از کدام ظرفیت‌های علوم اجتماعی برخوردار است؟

(۱) به توصیف و فهم کنش‌ها و ساختارهای جوامع مختلف می‌پردازد.

(۲) به تبیین یعنی علت یابی واقعیت‌های اجتماعی و بررسی تغییرات و تمولات آنها می‌پردازد.

(۳) درباره‌ی هنبا(ها)، ارزشها و آرمانهای جوامع مختلف، داوری علمی می‌کند و رویکرد انتقادی به جامعه‌ی فود و دیگر جوامع دارد.

(۴) درباره‌ی هنبا(ها)، نهودی (فتار و سبک زندگی کنشگران سفن) می‌گوید و بایدها و نبایدهایی برای زندگی اجتماعی تجویز می‌کند.

(۲۲) - ابوعلی مسکویه و ابوریحان بیرونی چه کتابهایی را تألیف نموده‌اند؟ نوع نگاه و روش آنها در تألیف این کتابها بیان کنید.

ابوعلی مسکویه با نگاهی تبیینی کتاب «تجارب الامم» را در هشت جلد تألیف کرد.

ابوریحان بیرونی در کتاب تحقیق مالله‌ند با (وش تجربی و تفہمی، فرهنگ جامعه‌ی هند را توصیف کرد و با استفاده از (وش عقلی، به ارزیابی انتقادی این فرهنگ نیز پرداخت.

(۲۳) - جای خالی را با عبارات صحیح کامل کنید؟

ابن خلدون یکی دیگر از اندیشمندان مسلمان است که با، به دنبال شناخت در جامعه بود. او در مطالعات خود به توجه پندانی نداشت و بیشتر از استفاده می‌کرد و بنابراین از جامعه‌ی آرمان سفنی نگفت.

(تأثیرپذیری از قرآن) – (ستهای الهی) – (روش عقلی) – (روش حسی و تجربی)

(۲۴) - ابن خلدون با استفاده از تجربه تاریخی جوامع پیرامون خود چه چیزی را به عنوان عامل شکل گیری جوامع باد می‌کند؟

ابن خلدون با استفاده از تجربه تاریخی جوامع پیرامون خود از عصیت به عنوان عامل شکل گیری جوامع یاد می‌کند و این دریافت خود را به همه جوامع تعمیم می‌دهد.

(۲۵) - چه تفاوتی بین رویکرد جامعه‌شناسی ابن خلدون و فارابی وجود دارد؟ رویکرد ابن خلدون، انتقادی نیست و جامعه‌شناسی او در مقایسه با جامعه‌شناسی فارابی محافظه‌کارانه است.

(۲۶) - ابن خلدون علم اجتماعی خود را چه می‌نامد؟ ابن خلدون علم اجتماعی خود را علم عمران می‌نامد.

سوالات درس دهم جامعه‌شناسی (۳)

۱) جای خالی را با عبارت صحیح کامل کنید.

(الف) جهان اسلام همواره ناظر به مسائل و نیازهای اجتماعی آن بوده است. (علوم اجتماعی)

(ب) یکی از مهمترین شاخه‌های علوم اجتماعی مسلمانان است. (علم فقه)

۲) ویژگی‌های علم فقه در جهان اسلام بیان کنید.

(الف) فقه مسائل اجتماعی را توصیف یا تبیین نمی‌کند اما دربارهٔ پیگوئی فتاوی اجتماعی مسلمانان و جامعه‌ی اسلامی، احکام و قواعدی را مطرح می‌کند.

(ب) جامعه‌ی اسلامی با استفاده از این شاخه‌ی علم اجتماعی خود، فتاوی‌ها و هنجارهای اجتماعی را ارزیابی و نقد می‌نماید و دربارهٔ آنها داوری می‌کند.

(ج) علم فقه نه تنها ویژگی‌های جامعه‌ی مطلوب و آرمانی را مشتمل می‌کند بلکه (اهمایی) بروز (فتا) از وضاحت موجود به سوی وضاحت مطلوب را تجویز می‌کند.

۳) جای خالی را با عبارت صحیح کامل کنید.

فقه اسلامی با به تفاوت‌های قومی، نژادی، زبانی و فقهی، این تفاوتها را به فرصتی برای شکل گیری امت اسلامی تبدیل کرد.
(رسانیت شناختن)

۴) مهمترین آرمان‌های اجتماعی که فقه اسلامی عده دار بیان آنها است بیان کنید.

(۱) مدارای اجتماعی با مسلمانان و همه‌ی کسانی که به دنبال زندگی صلح آمیزند.

(۲) دفاع از مرزهای اسلامی در برابر تهاجم متبادل و زان.

(۳) تلاش برای تحقق و گسترش عدالت، از جمله آرمان‌های اجتماعی هستند که فقه اسلامی عده دار بیان آنهاست

۵) جای خالی را با عبارت صحیح کامل کنید.

(الف) در ایران همواره نقش مهمی در تعیین نوع (ابطه) مردم با قدرت‌های داخلی و خارجی داشته و در قرن بیستم توانسته است نظریات لازم برای دو انقلاب اجتماعی را پدید آورد: انقلاب مشروطه و انقلاب اسلامی. (فقه شیعه)

(ب) در آغاز قرن بیستم، میزانی نائینی با توجه به واقعیت‌های اجتماعی ایران با استفاده از فقه، را تبیین کرد و امام خمینی (ره) با توجه به شرایط اجتماعی پایان قرن بیستم، مسئله ای را طرح نمود. (نظام مشروطه) – (ولایت فقیه و انقلاب اسلامی)

(ج) چه چیزی باعث شد تا علم فقه بر اساس نظریه‌های فقهی آیت‌الله نائینی و امام خمینی (ره) دو انقلاب اجتماعی در یک قرن در جامعه‌ی ایران شکل بگیرد؟

مقبولیت و مرحمت علم فقه در فرهنگ عمومی جامعه‌ی ایران موجب آن شد که بر اساس این دو نظریه‌ی فقهی، دو انقلاب اجتماعی در یک قرن در جامعه‌ی ایران شکل بگیرد.

۷) از نظر فقه شیعه جامعه‌ی مطلوب دارای ویژگی‌هایی است؟

فقه شیعه جامعه‌ای را مطلوب می‌داند که دارای دو ویژگی است: اول اینکه (وابط و ساختارهای آن با مشاکل و همراهی مردم، عادلانه باشد؛ دوم اینکه حاکمان و کارکزاران جامعه نیز عالم به عدالت و عمل کننده به آن باشند؛ یعنی عالم و عادل باشند

طراح: محمد سعیدی دبیر درس جامعه‌شناسی دبیرستان‌نایاب شهرستان رومشان

۸) - دیدگاه مرحوم میرزا ای نائینی در باره تحقق دو ویژگی جامعه مطلوب بیان کنید.

میرزا ای نائینی در آغاز قرن بیستم و در شرایط آن روز جامعه‌ی فود، معتقد بود که ما نمی‌توانیم ویژگی دوه جامعه‌ی مطلوب (ا - که مستلزم تغییر نظام پادشاهی است - تحقق بیمفشمیم ولی می‌توانیم ویژگی اول چنین جامعه‌ای را محقق کنیم تا مردم از طریق مجلس، سازمانها و ساختارهای اجتماعی را به گونه‌ای عادلانه شکل دهدن.

۹) - به نظر مرحوم میرزا ای نائینی در زمان غیبت امام معصوم بهترین نظام ممکن در شرایط موجود آن روزگار چه نظامی است؟

به نظر مرحوم میرزا ای نائینی، مشروطه که مجلس را برقرار می‌سازد، گرچه نظام مطلوب در زمان غیبت امام معصوم نیست، ولی بهترین نظام ممکن در شرایط موجود آن روزگار است.

۱۰) - از نظر میرزا ای نائینی مشروطه به چه معنا است؟

از نظر او مشروطه به معنای مشروطکردن حاکمان و حکومتی است که در پارچه مقررات عادلانه مجلس عمل کند؛ یعنی مردم در مشروطه با کمک مجلس شورا، ویژگی اول نظام اسلامی (روابط و ساختارهای آن با مشارکت و همراهی مردم، عادلانه باشد) را محقق کنند.

۱۱) - دیدگاه امام خمینی (ره) در باره تشکیل جامعه مطلوب در پایان قرن بیستم بیان کنید.

در پایان قرن بیستم، امام خمینی در ادامه تلاش و مبارزه برای تشکیل جامعه‌ی مطلوب به این نتیجه رسید که مردم ایران می‌توانند با مشارکت و مضور فعال فود، جامعه‌ای ایجاد کنند که هر دو ویژگی جامعه‌ی مطلوب را داشته باشد؛ یعنی هم قوانین آن عادلانه باشند و هم مجریان این قوانین از دو شرط علم و عدالت برفوردار باشند.

۱۲) - نقش مردم در تحقق بخشیدن به نظام مطلوب در عصر غیبت بیان کنید.

مردم در این جامعه از طریق مجلس شورای اسلامی و مجلس خبرگان در تحقق بخشیدن به نظام مطلوب در عصر غیبت مشارکت می‌کنند.

۱۳) - مجلس شورای اسلامی و مجلس خبرگان در تحقق ویژگی‌های جامعه مطلوب چگونه عمل می‌کنند؟

مجلس شورای اسلامی با مشارکت نمایندگان مردم موظف است شرطاً اول (یعنی قوانین آن عادلانه باشند). را محقق کند.

مجلس خبرگان نیز موظف است شرطاً دوم را تحقق بفشد؛ یعنی (هیچ جامعه را بر اساس معیارهای اسلامی (علم و عدالت) شناسایی و معرفی کند و بر عملکرد او نظارت نماید

۲۶) - علوم اجتماعی جهان اسلام در مقایسه با علوم اجتماعی جهان متعدد دارای چه ویژگی‌های است؟

۱- این دانش بر اساس تعریفی از علم فوahد بود که مناسب با معنای علم در جهان اسلام است.

۲- علم اجتماعی جهان اسلام از منابع و ابزارهای تجربی برای توصیف و تبیین مسائل اجتماعی استفاده فوahد کرد، ولی تبیین‌های علمی جهان اسلام به شناخت تجربی محدود نمی‌شود و از منابع عقلانی و وحیانی نیز استفاده می‌کند.

۳- عقلانیت مورد استفاده در جهان اسلام علاوه بر تعامل با داده‌های محسی و تجربی و تعامل فحال با ارزشها، هنرها و آرمانهای فرهنگی و اجتماعی و تاریخی پیرامون فود، آنها را مورد ارزیابی انتقادی قرار می‌دهد.

۴- عقلانیت در جهان اسلام به رغم تعامل با فرهنگ و سنت‌های تاریخی محیط فود، ارزشها و اعتبار (وشنگرانه) فود را از متن فرهنگ و کنشهای عاملان نمی‌گیرد بلکه عاملان با استفاده از این عقلانیت به گونه‌ای مستقل به ارزیابی فرهنگ و تاریخ مربوط به فود می‌پردازد.

۵- عقلانیت مهان اسلام در تولید دانش علمی نسبت به ممیط فرهنگی و اجتماعی نقش مهوری دارد ولی همه عرصه‌های علمی را به تنها ی سامان نمی‌دهد. بخشی از آن را به کمک مس و تجربه زیسته و بخشی دیگر را با استفاده از همی سامان می‌بخشد.

۶- علم اجتماعی مهان اسلام، علاوه بر تبیین وضعیت موجود مهان اسلام، درباره‌ی وضعیت مطلوب و آرمانی جامعه اسلامی و همچنین جامعه‌جهانی نیز داوری فوahد کرد و راههای برون رفت از وضعیت موجود به سوی وضعیت مطلوب را شناسایی می‌کند.

طراح: محمد سوری دبیر درس جامعه‌شناسی دبیرستان‌نای شهرستان رومشگان

۲۷) - مهمترین کارکردهای علوم اجتماعی در جهان اسلام بیان کنید.

۱- قدرت فهم، تفسیر و توصیف پدیده های اجتماعی را دارد.

۲- توان تبیین و شناخت علل شکل گیری و به وجود آمدن پدیده های اجتماعی را دارد

۳- درباره ای ارزشها، هنمارها و آرمانهای درون فرهنگهای مختلف می تواند داوری کند.

۴- درباره ای جامعه آرمانی سفن می گوید.

۵- با توصیف و تبیین وضعیت موجود راه های برون رفت از آن را به سوی جامعه مطلوب شناسایی می کند

تقدیم به همه ای همکاران عزیز

محمد سوری ۹۷/۱۱/۲۹